

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.—
Pe 3 luni . . . 7.—
Pe o lună . . . 2.40

Pentru România și
străinătate:

Pe un an . . . 40.— franc

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi N-rul 11a

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrisele nu se in-
napoiază.

Rasa domnitorilor.

De Ion Gorun.

Cât nu s'a exploatat, în epoca de copilărie a politicii românești, originea *germană* a Domnitorului și mai apoi Regelui Carol al României. Numele istoric și istoricește glorios de *Hohenzollern*, sau acela de *Sigmaringen*, au fost rostite și scrise nu odată cu intenția de a deștepta sentimente dușmănoase față de ele și de purtătorul lor încoronat.

Și dacă ar fi fost vorba d'a se drămui fiecare strop de sânge, desigur că trebuia să se recunoască, cumcă în vinele regelui Carol curge mai mult sânge german. Cu toate acestea, nu *numai* sânge german. Regele Carol, prin înrudirile ascendenților săi, are și sânge latin în vinele sale. Iar dacă vom merge mai departe cu contemplările noastre în viitor, vom vedea urcând treptele tronului României un principe care, din partea mamei sale, mai are în vinele-i, fierbând astăzi de vigoare tinerească, și sânge englez și sânge slav. Principesa Maria, în adevăr, e descendentă și a regilor Angliei și țarilor Rusiei.

Deci iată pe principele Carol al României intrunind în persoana sa îmbinarea tuturor neamurilor principale europene: german, slav, latin... Ce este el? Este german, este rus, este francez?... Nu. Este *român*.

Român este și bătrânul rege Carol, și moștenitorul tronului principele Ferdinand. Căci nu se caută și nu poate să se caute la fa-

miliile domnitoare o origine anume națională, pură; — așa ceva n'a existat decât în timpuri străvechi, dar de mult nu mai există și nu va mai exista niciodată. Chiar și așanumitele dinastii *naționale* câte mai sunt (Serbia, Muntenegru) nu vor întârzia, prin încercări, a intra și ele în familia aceea mare care alcătuiește *rasa domnitorilor*.

Va fi însă întotdeauna o rasă *sui generis*, la care înrudirile între olaltă nu vor putea să primeze niciodată asupra legăturilor cu înseși popoarele asupra cărora ei, membrii acestei mari familii, vor avea să domnească.

De altfel, dacă vom lua orice popor în compunerea lui etnică actuală, vom vedea și vom trebui să recunoaștem că această compunere e rezultatul unor încrucișări mai mult sau mai puțin varii. Nu sunt formațiuni strict țărâmurite, și sunt variabile și în viitor. Un spirit sau altul este care predomină, și *acesta* determină păstrarea și perpetuarea caracterului distinct *național* al unui sau altui popor.

Deci familiile domnitoare, în vinele cărora așadar curge sânge de toate rasele, sau cărora toate rasele le-au dat (cel puțin e presupunerea) tot ce au mai bun în ele, — foarte ușor și în chip foarte firesc se vor identifica, naționalicește chiar, cu popoarele asupra cărora domnesc.

Aci însă vine să se impună un argument mai mult — și cred că foarte puternic — în favorul principiului de *naționalitate* în ce privește organizarea Statelor. Numai *republicele* pot fi închipuite, în mod normal, cu o or-

ganizare federativă; — în orice caz orice *monarhie* cu o asemenea organizare, ar fi destinată *mai curând*, și nu mai târziu, la acea prefacere, care aminteri poate că e fatală pentru toate monarhiile, — într'un viitor însă ce nu putem prevedea deocamdată, și asupra căruia, mai ales, nu trebuie să anticipăm.

Orice dinastie, prin urmare, este — dacă n'a fost dela început *devine*, și rămâne, — *națională*. În privința aceasta, desigur că unul din cele mai strălucite exemple este acela al dinastiei românești. Cât de *român* este în deosebi principele Carol, o știu și o spun toți aceia cari au avut prilejul norocos să ajungă mai adese-ori în apropierea lui. Latinitatea din sângele lui — mărturisesc aceștia, — nu s'a lăsat răpusă, ci s'a îmbinat în chip norocos cu celelalte calități de rasă cari toate împreună alcătuiesc, sau ar trebui să alcătuiască, distinctiva caracteristică a *rasei domnitorilor*.

Toate aceste reflexiuni ne-au fost sugerate mai multora cu prilejul călătoriei, cu adevărat triumfale, pe care principele Carol a făcut-o în Italia, în primăvara aceasta.

S'a vorbit, cu acel prilej, și de un proiect de căsătorie între tânărul principe și una din principesele Italiei... Multe daruri ne-au venit dela Roma, și existența noastră națională însăși, odinioară... Unul mai mult, și atât de prețios, cine nu l'ar întâmpina cu inima tresărită?...

Wilma *).

De Victor Eftimiu.

— Ce vezi în ochii mei? Spune, ce vezi în ochii mei? o întrebăse Coco în ajun.

Iar Wilma, îngrozită, răspunse:

— Văd moartea mea!

Călăreata de circ, a cărei viață era un șir de minciuni, care înșelase de atâtea ori încrederea omului ce-o iubea, saltimbancul Wilma, femeia capricioasă, frivolă, ghici — întâia oară — că nu mai era de glumit.

Coco se hotărâse. Nu mai voia cu nici un chip să îngăduie femeiei sale viața ușurată pe care o ducea. În schimb dragostei sale mari, inflăcărare, dacă nu cerea Wilmei o dragoste tot așa de pătimașă, îi cerea, cel puțin, o prietenie cinstită, înțelegerea și respectul acela ce-și datorează două ființe cari împart aceeași viață.

În adâncul inimei sale, Wilma tot pe Coco îl iubea mai mult decât pe ori cine. Dar, tinerețea ei, sărăcia în care trăise atâtea vreme, cerea o viață aventuroasă, care să-i deschidă porțile unei lumi de care era străină. Ispită de unii, prin vorbe mari, atrasă de alții prin daruri bogate, Wilma nu se gândea că saltimbancul Coco suferă și moare din pricina ușurinței sale.

Dar, când o surprinse, în cabina ei, spunând

*) Din volumul de nuvele „Saltimbancii”, care va apărea la toamnă.

vorbe de dragoste aprinsă, unui tânăr diplomat străin, — Coco isbucni ca niciodată.

Cu un gest larg, aproape caraghios — fiindcă-l făcea în costum de paie, — arătă ușa lui George Valerian. Apoi, se repezi la Wilma, îi prinse capul în mâni și se uită lung la ea.

— Ce vezi în ochii mei?

— Văd moartea mea. Iartă-mă, Coco! N'am să te mai înșel niciodată... Uite, mâne plecăm din orașul acesta. Plecăm departe, ori unde vrei tu...

...Și a doua zi, plecau departe, foarte departe. Vaporul uriaș spinteca valurile, alergând spre zarea noului pământ. Coco ședea de vorbă cu Mack Hamilton, directorul lor cel nou. Wilma rătăcea pe bord, cu ochii în toate părțile... I se păruse că printre cei ce plecau, se strecurase o umbră cunoscută... Voia să știe dacă era el... Ce-ar fi dacă s'ar fi urcat și *celalalt* pe vapor?... S'a urcat pentru ea, fără îndoială... Atunci, o iubește cu adevărat?... Trecutul Wilmei se trezi dintr'odată... Uita și amenințarea lui Coco, uita și făgăduiala ei... Voia să audă iarăși cuvinte de dragoste, voia să tremure iar de teama păcatului. I se părea că un ceas de dragoste sub cerul instelat al mării, prețuia cât toate iubirile ei de până-acuma.

...La capătul vaporului, un om ședea pe gânduri, privind în urmă. Era el.

— George, George, ce cauți aici?

— Te așteptam. Am venit după tine...

— Și unde te duci, pentru Dumnezeu?

— Acolo unde te duci și tu Wilma...

— Dar eu mă duc departe...

— Departe mă duc și eu... Am să te urmăresc pretutindeni, fiindcă sufletul meu și tot sângele meu te doresc... Credeam că e o dragoste trecătoare și-acuma, iată, am lăsat în urmă toate. — și am venit. A, Wilma! Credeai că scapi! Ați fugit de mine ca niște hoți! Ei bine nu, am fugit și eu după voi, după tine.

— Și... ce vrei?..

— Să-ți vorbesc. Să-ți vorbesc de dragostea mea...

— A, nu. Te rog, nu. Nu mai vreau s'aud nici vorbă... Am făgăduit! Lasă-mă... Te rog, du-te! Sântem în primejdie, — și d-ta și eu. Coco a spus că mă ucide. Te ucide și pe d-ta... Spunea că n'are nici un rost pe pământ, fără dragostea mea...

— Fără dragostea ta, Wilma, nici eu nu mai am vr'un rost pe pământ...

— Da, dar el numai pe mine mă are...

— Eu am să las toate pentru tine...

— Taci! Taci! Nu mă ispiți! Înainte de plecare, mi-a vorbit un ceas întreg. De zeci de ori m'a întrebat dacă am să-i fiu credicioasă... I-am spus *da!* De zeci de ori m'a pus să-i repet: *da!* *da!* *da!*... de o sută de ori da...

„De ce mă silești să-mi rup făgăduiala? Ești singura piedică... Lasă-mă, te rog, lasă-mă să fiu cinstită... să-mi trăiesc viața alături de omul acesta, care, la urma urmei, n'are decât o vină: mă iubește prea mult.

„Lasă-mă cu el! Ani întregi am stat cu el... Ori de câte ori l-am părăsit, am suferit. M'am

O distincție „bine meritată.” Monitorul oficial publică în numărul său de ieri autograful M. Sale, prin care M. Sa acordă secretarului de stat al ministerului de interne Dr. Carol Némethy, ca recunoștință pentru serviciile lui „extraordinare”, marea cruce a ordinului „Francisc Iosif.”

Secretarul Némethy e adevăratul elaborator al noii legi electorale draconice și a celorlalte legi complementare reformei electorale, în primul rând a proiectului refrictor la noua arondare a circumscripțiilor electorale, cari toate ținesc să facă iluzorie orice validitate a voinței adevărate a popoarelor din Ungaria și pune și mai mult la discreția guvernelor rezultatul alegerilor. Pentru această activitate codificatorie, contele Tisza a grăbit să câștige credinciosului său distincția înaltă a M. Sale, la care rar a putut ajunge până acum un secretar de stat.

Presă maghiară și acțiunea Ligei Române. Presă iudeo-maghiară iarăș varsă foc de mânie. Nu se poate împăca adecă cu faptul că „Liga culturală a Românilor de pretutindeni” din România își ridică glasul împotriva asuprirei culturale-naționale a Românilor din Ungaria. Li doare pe acești șovinști maghiari că străinătatea va cunoaște adevărul și de aceea iscodesc fel și fel de tertipurii și minciuni pentru a contrabalansa acțiunea Ligei române. E întrebare însă dacă această presă a minciunii va mai putea afla ea oare cât de puțin crezământ în străinătate.

Astfel „Pester Lloyd” scrie că în anii 1910 și 1911 ministrul de culte ungar a obiectat „numai” 25 de școli gr. catolice și 36 de școli gr. ort. Aceleași ziar retace însă numărul enorm al școlilor românești închise de către ministrul ungar de instrucție și culte, precum și numărul învățătorilor români alungați cu familiile lor pe drumuri, expuși la cea mai neagră mizerie, de când s’au pus în aplicare dispozițiile draconice ale legii apponyane. Acest ziar al alianței ovrești și mare sprijinitor al guvernelor ungare are neobrăzarea să afirme că nici vorbă nu poate fi de o maghiarizare cu forța a nemaghiarilor, căci doar grădinițe de copii în comitatele locuite de nemaghiari sunt într’un număr „numai” de 233, — câtă vreme, se știe, organele administrative zilnic se întrec în a-și câștiga merite patriotice. Impertinenta jidovească merge însă și mai departe. Numitul ziar mai afirmă că preoțimea română ar teroriza pe credincioșii maghiari silindu-i să se declare de români cu ocazia recensământului populației, — câtă vreme mai toată lumea știe azi cum se face statistica în Ungaria. În perfidia lui acest organ afirmă că în Ungaria nimeni nu se gândește la înființarea unei episcopii maghiare greco-orientale, când numai în zilele trecute, se știe, întregă presa maghiară

trimbă iminenta înființare a episcopiei maghiare greco-orientale.

Li doare pe șovinști și se tem de apelul energic al Ligei române pentru intervenirea regelui

Carol la domnitorul monarhiei în favorul Românilor din monarhie.

Zadarnice opintiri. Păcatele contra noastră vor trebui să se răsbune odată!

Lupta episcopilor noștri în casa magnaților.

Au vorbit Mitropolitul Victor Mihályi de Apșa, episcopul Ioan I. Papp și episcopul Dr. Miron E. Cristea.

Arad, 25 Iunie.

Camera magnaților a ținut azi, înainte de amiază la orele 11 ședință, la care — între altele — a ajuns la ordinea zilei infectul proiect al legii despre cvinevenalele preoților, un proiect, care-și bate joc de biserica noastră românească și de preoții acestei biserici.

Cu sinceră bucurie vestim cetitorilor noștri că episcopii români și în acestea zile de grea încercare, prin care trecem, au ascultat cuvântul chemării lor și au sărit într’apărarea bisericii românești și a preoților ei.

S’au prezintat la această memorabilă ședință a Casei Magnaților Mitropolitul de Alba-Iulia și Făgăraș Excelența Sa d. Victor Mihályi de Apșa, apoi episcopii ortodocși Ioan I. Papp din Arad și Dr. Miron E. Cristea din Caransebeș. Toți 3 acești înalți dignitari ai bisericilor noastre au luat cuvântul și cu bărbăție au luat poziție combatând cu puternice motive proiectul de lege despre cvinevenalele preoților.

P. S. Sa părintele Dr. Miron E. Cristea la sfârșitul vorbirii sale a făcut următoarea propunere pozitivă:

„Casa magnaților să restituie proiectul despre cvinevenalele preoților pe calea sa ministerului cultelor cu însărcinarea, ca în cadrele unui nou proiect să se stabilească anumite cvinevenale nu numai preoților cu calificare superioară ci și celor cu calificare inferoară, și anume, exclusiv pe baza anilor de serviciu, fără considerare la congrua primită sau la venitul curat din parohie. Iar, întru cât finanțele țării nu ar permite uniformizarea

salarului preoțesc până la 1600 cor., atunci până la ameliorarea situației și, în consecință cu legile congrue de până acum ministerul să dea și preoților cu calificare inferoară ca cvinevenal cel puțin 400 cor., adecă jumătate.

Ministrul cultelor răspunzând spune că va da și preoților cu calificare inferoară adăuse iar când finanțele țării vor permite va asigura prin lege cvinevenale și acestor preoți cu calificare inferoară.

Propunătorul, P. S. d. episcop Dr. Miron E. Cristea mulțumește ministrului că a acceptat partea a doua din propunere promițând, adecă, cvinevenale la toți preoții noștri.

P. S. își retrage deci această parte a propunerii, rugând magnații și pe ministrul instrucției să considere partea primă din propunere ca dorința episcopatului român și a întregii preoțimi române.

Toți străinii și episcopii Antal și Juratz au aprobat cererea episcopilor noștri.

Dăm deocamdată în întregime după notele stenografice discursul P. S. Sale părintelui episcop Ioan I. Papp din Arad, revenind în numărul nostru proxim și asupra celorlalte discursuri ale episcopilor noștri.

Părintele episcop al Aradului Ioan I. Papp a zis următoarele:

*Excelență Voastră domnule președinte!
Ilustră casă a magnaților!*

Cu acest prilej n’am de gând să mă ocup cu întreg complexul chestiunii referitoare la întregirea venitelor preoțești din partea statului, ba voi lăsa la o parte și dispozițiile jignitoare ce se cuprind atât în art. de lege XIV din 1898, cât și în articolul XIII din 1909, față de preoțimea noastră, și față de drepturile autonomiei noastre bisericesti.

Nu voi critica deci cu acest prilej lacunele menționatele legi, nici chiar în ce privește pe capelani și pe parohii-protopopi, fiindcă am avut onoarea să arăt cu alt prilej ilustrilor magnați aceste lacune. De astădată vreau să reflectez exclusiv numai la dispozițiile legii puse acum în discuție, pe cari le consider ca jignitoare din punctul de vedere al bisericii și al intereselor preoțimei noastre.

Înainte de toate regret, că repetata dorință arătată de corpul episcopesc al bisericii noastre, ca înaltul guvern să-i asculte părerea ori de câte ori se elaborează proiecte de legi, cari ating și interese bisericesti, — nici cu prilejul acestui proiect de lege nu a fost luată în considerare, și astfel eu ca membru al corpului episcopesc sunt adus în situația foarte delicată de a fi nevoit aici în fața ilustrilor magnați să dau expresie nedumeririlor mele față de acest proiect de lege și să arăt dispozițiile lui nespuse de jignitoare pentru biserica mea și pentru preoții acestei biserici.

*Excelența Voastră, dle președinte!
Ilustri magnați!*

Cu adâncă durere trebuie să constat, că acest proiect de lege a umplut de amarăciune sufletul preoților bisericii mele. De ani de zile această preoțime așteaptă cu paciință și încredere ameliorarea stării ei materiale, iar acum după o

simțit străină.. Am simțit nevoia lui, — și m’am întors...

— Il iubesti mult?

— Nu știu dacă-l iubesc... Nu m’am întrebat niciodată... N’am stat niciodată să mă gândesc... Dar simt că nu pot trăi fără el...

— Vino cu mine, Wilma și ai să fii fericită...

— Nu vreau... nu vreau... taci!

— Până când ai să rățacești în lume... din oraș în oraș... din țară în țară?... Uite, acum pleci departe... Cine știe ce lume ai să întâlnești acolo... pământ străin... oameni străini.

— Te rog, taci...

— Acolo te așteaptă o viață necunoscută: Vei rățaci din loc în loc... Spune, Wilma... nu ți s’a urit cu viața asta nomadă? Să joci supt corturi de pânză... să dormi între saltimbanci și cai... între clowni și maimuțe... tu, ființă făcută să stăpânești o lume?

— Taci... taci!...

— Gândește-te la toate necazurile prin cari ai trecut, la suferința care te așteaptă și vino cu mine — să te fac fericită!

— O, ce bine-mi pare că vaporul aleargă... aleargă mereu... Ce bine-mi pare că nu te pot urma...

— Gândește-te la trecutul tău, la suferințele tale, viața de circ... cabinele murdare și reci... unde trebuie să te îmbraci printre vagabonzi pe cari în ajun nici nu-i cunoșteai... gândește-te la odăile de hotel... cu pereți umezi... la direcții brutali...

— Au rămas în urmă... Toate au rămas în urmă.

— Gândește-te la ceace are să fie mâne... în ziua când trupul tău își va pierde mlădierea de astăzi și nu vei mai putea să-ți câștigi viața... pe când prin circuri... când omul pe care-l iubesti te va părăsi, după alta, mai tânără... când vei avea nevoie de o mângâiere... de un sprijin... de un adăpost... Ce-ai să faci atunci, răspunde...

— Taci... taci... Imi vorbești de lucruri așa de frumoase... Numai în vis m’am gândit la ele... simt așa de mult nevoia lor! Sânt obosită, o, sânt foarte obosită!

— Wilma! Mânile tale sunt făcute să poarte cele mai scumpe inele... piciorușele tale vor să se cufunde în covoare moi și adânci... Nu trebuie să mai dormi pe paturi de hotel... nu!... Am să te culc pe blănuri scumpe, am să te îmbrac în mătăsuri mângâietoare... am să te port numai în lumini de candelabre... Spune **da** și tot ce-ai visat odinioară se va împlini...

— Dumnezeule... ce fac!... Ce mă nveți să fac... Ce trebuie să fac?

— Vino cu mine. În curând ajungem la cel din urmă port european... Te strecuri printre cei ce se coboară... și pierim amândoi în noapte... Ce noapte frumoasă are să fie, Wilma! Spune vrei?

— Da!... da...

lungă așteptare e silită a se convinge, că toate speranțele i-au fost zadarnice.

Putea-va cineva să nege legitimitatea nemulțămirei și amărăciunii acestei preoțime, dacă va lua în considerare fie și numai împrejurarea că, câtă vreme art. de lege XIV din 1913 stabilește maximumul salariilor învățătorilor dela școlile populare, afară de banii de cvartir, în 3200 cor., actualul proiect de lege proiectează maximumul pentru salarizarea preoților numai în 3000 de coroane.

Nemulțămirea și amărăciunea preoților e cu atât mai motivată, cu cât și la aceste 3000 de cor. numai puțini preoți vor ajunge, fiindcă în urma proiectului de lege din discuție o foarte considerabilă parte a preoțimei, preoții cu pregătire inferioară, nu se împărtășesc deloc de cvinevenale, ci ei, oameni de familie, sunt lăsați cu venitele lor de 800 cor., din care sumă în stările actuale li-e absolut imposibil să poată trăi, li-e absolut imposibil să-și sustină familia și să-și sustină copiii la școală.

Această dispoziție a legii e foarte jignitoare pentru preoții noștri cu pregătire inferioară nu numai pentru că numărul lor e foarte mare, dar și pentru că biserica noastră gr.-or. română are peste 1000 de preoți, cari după terminarea a 7 și 6 sau cel puțin 4 clase medii și după terminarea cursului preparandial au ascultat și cursul teologic de 3 ani și astfel ei în tot cazul au calificare ca și învățătorii școlilor populare.

Considerând acestea, e lucru ușor de înțeles că acești preoți sunt cei mai jigniți prin faptul, că sub presiunea stărilor schimbate întregirea de venit stabilită în art. de lege XIV din 1898 se intenționează a se urca prin cvinevenale, iar pe ei, oameni cu familie, și astfel cei mai avizați la ajutor, proiectul de lege pur și simplu îi desconsideră, fără ca ei să fi meritat prin ceva un astfel de tratament.

Marea jignire ce se aduce preoțimei prin §-ul 2 al acestui proiect de lege, nicidecum nu este reparată prin §-ul 9 al menționatului proiect de lege, care în cazuri echitabile prevede ajutor și pe seama preoților cu pregătire inferioară și capelanilor cari au un serviciu de peste 5 ani, — și nimitul paragraf nu repară și nu poate să repare această jignire nici pentru motivul, fiindcă în sensul textului și spiritului acestui paragraf legea nu oferă acestora nici un fel de asigurare, ci ameliorarea situației lor materiale se face pendentă de schimbarea nesigură a împrejurărilor, câtă vreme și acești preoți, în baza serviciilor prestate atât bisericii cât și statului, contează și pot să conteze la cel puțin atât, ca și în privința cvinevenalelor să fie împărtășiți cel puțin în raportul întregirii venitelor de care se bucură în baza art. de lege XIV din 1898.

§-ul 4 al art. de lege stabilește 5 cvinevenale de câte 400, 800, 1000, 1200 și 1400 cor. așa, că preotul care până acum se bucură de un venit de 1600 cor., după un serviciu de 25 de ani să poată ajunge la un venit maximal de 3000 coroane.

Cetind acest paragraf într-adevăr ai putea crede, că fiecare preot cu calificare superioară după un serviciu de 25 ani va avea un venit de 3000 cor. Această situație, după calculele mele, susțâ însă numai față de o foarte neînsemnată parte a preoțimei, câtă vreme cei mai mulți preoți cu calificare superioară nici când nu vor ajunge în situație să se bucure de un venit de 3000 cor., ba majoritatea acestor preoți tocmai în baza proiectului de lege despre cvinevenale nici când nu se vor împărtăși de cvinevenale.

§-ul 5 al acestui proiect de lege o spune expres, că, „cvinevenalele primite în înțelesul acestui proiect plus suma întregirii lor stabilite în articolii XIV și XIII ai legilor din 1898 și 1909 nu pot fi mai mari decât triplul venitului net fasionat de preoți în baza legilor citate”.

Că unde ne duce această dispoziție a proiectului prezent fie-mi permis, ilustrați magnați, să o ilustrez prin expunerea următoarelor împrejurări faptice.

Pe întreg teritoriul diecezei gr.-or. române de Arad în prima jumătate a anului 1913 s'au

împărtășit de congruă 499 preoți. Dintre aceștia numai 28 de preoți sunt, al căror venit ajunge, sau trece peste suma de 1000 cor.; astfel numai acești 28 de preoți ar ajunge la maximumul venitelor, adică la un venit de 3000 coroane, și dacă toți ar avea în viitor evalueația superioară. Venitul curat al altor 57 de preoți balansează între 600 și 900 cor., așa dară aceștia dacă vor avea evalueația superioară, vor ajunge la un venit de 1800, până la 2800 cor. Celalți, *adecă 414 preoți*, au un venit curat al cărui triplu nu trece peste suma de 1600 cor. și astfel toți aceștia, chiar și dacă ar avea evalueația superioară, nu vor căpăta *nici un filer* ca cvinevenal, și așa e și în celelalte dieceze. De aci urmează că urcarea venitelor preoțești contemplată pe baza acestui proiect de lege *pentru marea majoritate a preoților români e absolut iluzorie*.

Este foarte jignitor și pentru drepturile autonome ale bisericii noastre aliniatul al 5-lea al paragrafului 10 din acest proiect, care aliniat dispune, că dacă ministrul de culte și instrucțiune publică recunoaște de motivată înființarea vre-unui nou post de preot, atunci poate stipula, ca un anumit cvotient al sumei cvinevenalelor să-l presteze biserica, precum și faptul că serviciul prestat de respectivul preot înainte de această recunoaștere nu socotește nimic la calcularea cvinevenalelor.

Această dispoziție jignește pe de-o parte drepturile autonome ale bisericii noastre, deoarece impune impozite comunelor noastre bisericesti, la ce înaltul guvern n'are nici un drept legal, pe de altă parte face imposibil faptul, ca un preot, care beneficiază deja de cvinevenal să poată ocupa un astfel de nou post preotesesc, ceea ce nu numai că scoate din vigoare drepturile câștigate deja, dar face imposibilă însăși considerarea intereselor de serviciu preotesesc.

Din toate aceste reiese clar, că proiectul în discuție nu numai că nu înseamnă o ameliorare, ci de-a dreptul e foarte jignitor pentru interesele preoțimei, desconsiderând însuș scopul pentru care a fost creat anume, adică regularea venitelor preoțești și pe lângă aceea taie adânc în drepturile autonome ale bisericii noastre, drepturi asigurate prin legi.

Il rog atât pe Ex. Sa d. ministru de culte, cât și pe Ex. Sa d. prim-ministru să aprecieze nedumeririle mele, pe cari le-am arătat aci. În primul rînd îi rog să binevoiască a schimba paragraful al doilea din proiectul în discuție, în sensul, ca cel puțin în raportul venitelor stabilite în art. de lege XIV din 1898 să se împărtășească de cvinevenale fiecare preot și capelan, cari s'au împărtășit și până aci de întregirea venitelor pe baza articolilor de lege XIV și XIII ai legilor din 1898 și 1909 și să binevoiască a permite schimbarea în acest sens și a celorlalți paragrafi, în care caz natural, că atât paragraful 5 cât și paragraful 9, vor fi pe deplin înlăturați. Rog mai cu seamă, ca alineatul al 5-lea al paragrafului 10 să fie pe de-a 'ntregul înlăturat.

Cu patriotică sinceritate, pe care mi-o inspiră demnitatea mea de episcop, mă întorc spre Ex. Sa d. ministru de culte și instrucțiune publică și spre Ex. Sa d. prim-ministru, rugându-i și atrăgându-le atențiunea asupra faptului, ca să nu îngăduie ca acest proiect să amărască și mai mult prin dispozițiile sale preoțimea românească din patrie. Iar dacă relațiile financiare ale statului nu ar permite deocamdată regularea justă și echitabilă a acestei chestiuni, mai bine să înlăturăm întreaga chestiunea aceasta, iar înaltul guvern să-și retragă acest proiect de lege. Intreagă populația acestei țări dorește pacea. E un interes deosebit al statului, ca să se creieze între înaltul guvern și românimea din patrie o armonie și înțelegere în scopul unei conlucrări eficiente. Niciodată nu a dat istoria o ocaziune mai favorabilă pentru aceasta decât în împrejurările de față și înțeleptul conducător al patriei Ex. Sa d. prim-ministru se face vrednic de o veșnică recunoștință a patriei, dacă marelui opere inițiată de dânsul îi va da o soluție fericită. O piedecă în calea rezolvării acestei probleme e și proiectul de față. În interesul acestui mare scop rog deci modificarea acestui proiect sau luarea lui dela ordinea zilei.

Masacrele continuă în Macedonia!

— Români jefuiți, schingiuiți și spânzurați. —

Arad, 25 Iunie.

Românii-Macedoneni se găsesc azi pe povârnișul cel mai periculos al existenței lor naționale, tocmai în momentul când popoarele se desrobesc și când ei au în fata lor înălțătorul exemplu al luptei pentru conservarea etnică.

„*Glusul Victimelor*”, organul fraților noștri Macedoneni publică, în ediție specială, un dureros apel care ne sfășie inima de durere.

Reproducem din acest apel următoarele:

„*Ne doare neamul nostru. Ne dor sacrificiile cari par a rămâne fără foloase. Ne stă în față rușinoasa perspectivă de a fi învinși fără luptă și de a nu fi corespuns chemării idealistilor bărbați de stat ai României cari au aprins flacăra românismului și în patria noastră, cu toate că ne-am jertfit și am dat tot tributul nostru. Pornind dela generațiile entusiaste cari au avut greaua misiune de a pătrunde într'un întunec ec înspăimântător și a rupe un văl țesut cu măestrie de clerul fanariot, istoria noastră de redșteptare națională, constituie o pagină neagră și dureroasă.*”

„*În primul rând e transformarea radicală a felului nostru de a viețui: ne-am introdus vrajba în sate și în case, animozitățile dintre noi au ajuns la acel grad de acuitate care ne-a adus pe punctul de a ne sfășia părinți cu copii și frați cu frați. Pe de altă parte guvernul grec care își vedea răpus un ideal al său, care își vedea combinațiile demascate și prada scăpată, când a constatat că pe calea înstrăinării inconștiente nu reușește, a început a deslănțui teroarea-i caracteristică, organizând bandele cari ne-au masacrat familiile, ne-au ars și prădat casele, ne-au distrus instituțiile culturale și bisericesti. Dascălii noștri au fost prigoniți, frunțași ucisii, părinții și frații noștri ciopârțiți, iar noi am plecat capul conform sfatului dat din București.*”

„*Războiul actual, a însemnat o desăvârșire a operii sângeroase a Grecilor. Considerând pe Români ca un element periculos existenței lor și constatând că suntem părăsiți de România, protectoara noastră, s'au repezit cu o furie sâlbatică asupra noastră spre a ne nimici. Și aceasta n'a pornit numai dela șovinismul bolnav al poporului, ci dela însăși oficialitatea greacă, cu care statul român, spre rușinea neamului întreg, stă în relațiuni diplomatice și încă amicale.*”

„*Odată ce armatele grecești au călcat pe teritoriile locuite de Români, ne-au ucis și torturat pe dascălii și frunțași noștri; au omorât și spânzurat pe Români: D. Cicma, Tambosi, Cafohi, Perdichi și ginerile lui, Vasile Staicu, Steriu Beca, Traian Ciupa, fiul său Dimitri, D. Canacheu, Foti Veana, Nicola Neșa, etc. Când am crezut că grație acțiunii Ligii Culturale, masacrele au încetat, vedem că statul grec își reia din nou acțiunea-i, omorând pe Românul Zisi Balamaci și spânzurând pe Zicu Tața. Nu mai numărăm pe nefericiții noștri frați cari dispar în întunec zi cu zi, fără a li se auzi gemătul, fără a li se simți durerea, lăsând mizeria și jalea în familii și descurajarea în Români. Nu mai numărăm casele arse, averile jefuite, o noarea pătată. Nu mai adaogăm regimul de teroare care domină în patria noastră, care ne face imposibilă viața în aceste condițiuni.*”

„*Am anunțat rănil și durerile noastre și zilnic ne sosesc din patrie dureri, cari ne sfășie inima. Nu știm cui să ne adresăm iar pe ei cum să-i mângăiem. Și nu putem răspunde la apelul lor disperat decât prin mijloacele cari ni le vom găsi nimerite și eficiente.*”

„*Masacrați și otrăviți prin închisori, spânzurați ca niște sclerați ordinari de cătră armata organizată a statului grecesc, exterminați sistematic de când au călcat piciorul pe pământul țării noastre și sub ochii reprezentanților României, — guvernul țării — singurul și firescul*”

nostru protector, nu vrea să știe nimic de toate acestea.

Știri îngrozitoare ne sosesc zi cu zi din acea Macedonia oropsită unde tronează anarhia și bunul plac al nouilor veniți; vesti înfiorătoare, scrise în lacrimi și sânge de căruțarea care au luptat și s'au jertfit o jumătate de secol, fără ca o mână frățească să li se întindă. Și am așteptat zadarnic, am închinat cu mâinile încrucișate și cu gemățul disperat înmărmurit pe buze, ca mâna ocrotitoare a țării românești să ne ușureze durerile și să ne asigure existența individuală și cea etnică...

Noi am mărturisit încă din capul locului că promisiunile acordate cu bunăvoință caracteristică a aceluia degenerat popor fanariot care ne-a masacrat cu violență barbară, inspirată de chiar aceia care ne acordă aceste promisiuni, nu sunt suficiente; am demonstrat pe cât am putut dela început că protocoalele semnate între oficialități sunt niște iluzii copilărești și că nu permitem sub nici un chip abandonarea soartei elementului aromânesc din Macedonia pe baza garanțiilor de ordinul acesta”.

„Am probat prin toate argumentele că nu ni-
posibilă existența într-o țară ciopârțită de trei
popoare, cari au luptat prin toate sistemele ca
să fim exterminați și că singura soluție este au-
tonomia Macedoniei și încorporarea regiunilor
Pind și Zagor la Albania, iar guvernul nostru
stă neclintit și surd la toate acestea, liniștit și
urmează politica lui de migăleală cu același aer
nepăsător și când vedem că totul este pierdut
pentru noi, că nici o persoană din cele sus puse
nu ne promite nimic real să ne liniștească, astăzi,
suntem hotărâți să ne apărăm singuri drepturile
noastre și să procedăm după cum ne dictează
situația... Noi suntem datori să profităm de rivalitățile
dintre popoarele din Macedonia și să ne dobândim
singuri un prieten care ne-ar asigura continuarea
existenței noastre naționale.

Păstrăm aceeași monedă pentru frații acelor
călăi ai sângelui nostru frățesc, cari acumulează
averi aici în țară ca să ne extermine mai grabnic
în Macedonia și după ce vom provoca aceeași
vrajbă între România și Grecia, pe baza
actelor canibale săvârșite de bandele oficiale
ale lui Venizelos, ne vom face datoria până la
capăt prin pornirea armată în Macedonia, lup-
tând disperat pentru realizarea idealului nostru
spulberat sau vom sfârși prin a rămâne exter-
minați, iar dacă răbdarea animalică de până acu-
cum a plăcut guvernărilor noastre și dacă atitu-
dinea hotărâtă de astăzi va displace multora,
opinia neamului va fi în deajuns de luminată la
vreme.

E o datorie morală față de țară și de neam
ca guvernul să intervină pentru salvarea no-
astră, veghînd la patrimoniul sacru rămas dela
intemeietorii acestei țări, de aceea îl chemăm la
datorie și-l avlăm iarăși că noi vom ști să ale-
gem mijloacele eficace, ca glasul nostru să fie
auzit acolo unde trebuie să răsune al lui și in-
cheiem cu avertismentul că durerile nesfârșite
ne acumulează în suflete o ură, a cărei izbucnire
nu putem prevedea dacă nu va lua un caracter
cu totul grav.”

„Glasul Victimelor” publică apoi câteva scri-
sori din comunele românești Meglenia, Livezi,
Cupa, Oșani, Lunguța, Ghevgheli, Xorolivad,
Selia, Veria, Doliani, orașul Salonic și Casan-
dra, în cari se descrie în culori nu se poate mai
triste și dureroase jefuirile, schingiurile și tor-
turile pe cari le îndură sârmanii noștri frați Ma-
cedoneni din patea canibalilor greci.

(În numărul viitor al ziarului nostru vom
publica aceste scrisori cari îți strâng inima de
durere. N. R.)

O scrisoare a dlui dr. O. Jászai.

Arad, 25 Iunie n.

În legătură cu articolul de fond, din numărul
din 12 Iunie n. al „Românului”, în care articol
sunt supuse unei analize amănunțite toate ter-
tipurile politice unguerești și se dă directiva a-
legătorilor români cu prilejul alegerii dela Ar-
rad, primim dela cunoscutul sociolog maghiar
d. Dr. Oscar Jászai următoarea scrisoare:

Mult stimat domnule redactor,

În articolul de fond al „Românului” din 12
Iunie 1913, în care e vorba despre alegerea de-
la Arad, On. dv. ziar se ocupă și cu persoana
mea. N'am reflectat la stim. dv. articol, în timp,
ce presa se ocupa cu o plănuire a candidaturii
mele la Arad (lucru, ce nici-odată nu mi-a fost
simpatice.) Căci m'am temut să nu i se atribue
în ervenției mele o nuanță de corteșire. Acum
însă, când opoziția și-a aflat un candidat mai
potrivit decât mine și astfel în această chestie
nu sunt condus de nici o considerație personală,
mă simt obligat să fac o declarație cu privire
la numitul articol de fond.

Nu voi să discut cu on. dv. ziar, faptul, dacă
în aceste vremuri critice e motivată completa
pasivitate a românimii atât față de guvern, cât
și față de opoziție și că nu ar fi oare mai corect
ca și Românii să conlucre la răsturnarea gu-
vernului?

În ce privește însă raportul dintre dv. și so-
cialism dimpreună cu cetățenii radicali, nu mă
pot reține dela o observație.

Dvoastră afirmați, că social-democrații, pre-
cum și cetățenii radicali cunoscuți sub numele
de „sociologi” au, ce e drept, înclinarea de-a
îmbrățișa pretențiunile juste ale naționalităților,
dar — ziceți dvoastră — românimea nu poate
sprijini aceste cercuri, deoarece și noi vrem să
maghiarizăm, ce e drept, nu cu forța, ci prin su-
premația pașnică a culturii mai înalte. Mărturi-
sesc că nu înțeleg acest raționament. Mai întâi
pentru că în cercurile progresiviste maghiare
lipsește în cea mai mare parte ideea asimilării
și numai soviniștilor obișnuim să le atragem
atenția asupra faptului, că chiar și din punctul
de vedere al îngusteii politice de asimilare, poli-
tica forțării e cea mai rea și cea mai proastă și
că asimilarea nu poate fi decât rezultatul unei
colaborări pașnice.

Față de aceasta neîntrerupt am atras aten-
ția opiniei publice asupra faptului, că o Ungarie
cu o limbă unitară e pentru politica practică
(sub ce trebuie să se înțeleagă și secolii întregi)
o curată utopie și că în Ungaria astăzi nu tre-
bu să ne nizuim spre întronarea unei singure
limbi, ci spre unitatea intereselor și a sentimen-
telor pe baza satisfacerii depline și într'un mod
cinstit a intereselor economice culturale și poli-
tice a fiecărei naționalități.

Dar, cum zic, să nu discutăm aceasta. Să
presupunem, că tabăra progresivistă maghiară
voiește într'adevăr asimilarea, însă nu voiește
să ajungă acest rezultat prin forță, ci prin des-
voltarea păcii, culturii, a egalității de drept și
prin libera dezvoltare a culturii fiecărei națio-
nalități a parte. Întreb, dar, dacă tabăra pro-
gresivistă maghiară voiește din punctul de ve-
dere al sovinișmului, ceea ce și dv. voiți, anu-
me, că să se asigure dezvoltarea liberă a cul-
turii fiecărei naționalități: de vreme ce iunkerii
și bancherii lui Tisza tot dia acest punct de ve-
dere al sovinișmului terorizează și corup: —
întreb: nu e o politică nesocotită aceea, care
ar afirma, că dv. rămâneți în pasivitate față de
ambele taberi, fiindcă amândouă sunt sovini-
ste. Față de această afirmație eu cred, că drep-
tul de vot democratic, chiar și dacă nu ar satis-
face democrației (și într'adevăr la așa ceva ne

putem aștepta, având în vedere neîncrederea
opoziției față de naționalități), chiar și în acest
caz ar însemna un avantaj colossal, pentru na-
ționalități, dacă elementele socialiste și ale ce-
tățenilor radicali ar intra în parlamentul de azi
într'un grup însemnat, pentru că naționalitățile
ar găsi în aceste elemente un sprijin acreditat
pentru nizuințele lor juste. E o politică naivă
aceea, care se înființează pe motive. Sau Vă
trebuie democrație, sau nu Vă trebuie. Sau
credeți că dreptul de vot universal va pune
Ungaria pe noi baze, sau nu credeți. Sau voiți
dvoastră egalitate de drepturi, o administra-
ție cinstită, școli cu limba de propunere a popo-
rului respectiv, sau nu voiți. Dacă voiți: atunci
trebuie să Vă fie absolut indiferent, că din ce puncte
de vedere proiectează politicienii maghiari a-
ceste norme recunoscute și de Dv. ca corecte.
Să presupunem, că într'un sat e vorba despre
regularea unei ape. O parte voiește, ca prin a-
ceasta să-și câștige un nou pământ produc-
tiv; cealaltă voiește să scape de anumite pa-
gube din punct de vedere sanitar, a treia voiește
să încunjure primejdia unei exundări. Ce nebu-
nie ar fi dacă aceste grupări având interese deose-
bite, și aceeași țintă? în loc să săvârșească o muncă
comună, s'ar ataca una pe alta având în vedere
nu ținta nemijlocit comună, ci motivele lor, cari
diferă unul de altul. Așa e și în privința regu-
lării puterilor politice. Numai ținta concretă e
însemnată și nu motivul. Ori cari alte chestii
neesențiale nu sunt bune decât numai pentru
pactările și învoielile secrete politice și ele nu
sunt nici decât în interesul unei politici pentru
popor. Aceasta o zic pentru aceea, fiindcă e un
lucru știut de toți, că partidul naționalităților
a stat în trecut și stă și acum cu guvernul în
continue tratative de compromisuri pe baza u-
nor anumite concesi. E curios lucru, că se pot
încheia alianțe politice cu un guvern încălcător
de drepturi și sovinișt — ca pe vremea contelui
Khuen — și nu cu aceea, cari — fie din ori ce
motive —, dar stau pe punctul de vedere al de-
mocrației, mai cu seamă atunci, când în această
tabără suntem foarte mulți, de cari departe este
ori ce gând de maghiarizare ori asimilare me-
ștesugită. (Observ în treacăt că în partidul
muncii s'au amuzat mult timp de faptul că con-
tele Khuen a știut să tragă pe sfoară într'un
mod așa de isteț pe Români. Doar credeți Dv.
serios, că veți păți-o mai bine cu contele Ti-
sza?)

Într'adevăr, sistemul coruptiv și de teroare
a lui Tisza a adus pe naționalități într'o criză,
într'o gravă criză morală, care a sgduit a-
dânc încrederea și simpatia cercurilor maghia-
rimei progresiste față de naționalități. Româ-
nii ar face bine dacă s'ar gândi asupra acestei
probleme încă înaintea alegerii dela Arad, de-
oarece în cercurile politice din Budapesta se
sustine cu siguranță, că Românii își vor da cu
toții votul pentru Ștefan Tisza. Or, eu declar pe
față, că politica pasivității o susțin de necorectă
și naivă, dar totuși o înțeleg. Natural, că în ini-
ma românimii prigonite s'a îngrămădit amără-
ciunea și ura față de prigonitorii săi și e plină
de neîncredere față de opoziție, care în plănui-
rea reformei dreptului de vot a fost atât de pu-
țin darnică față de naționalități. Așadar, după
cum zisei, nu aprob, dar înțeleg această pasivi-
tate. Din contră, dacă românimea călcând a-
ceastă pasivitate și-ar da votul cu ocazia ale-
gerilor pentru Tisza, aceasta ar fi semnul celei
mai rușinoase corupții politice, precum și a ce-
lei mai mari lipse de încredere. Dacă se va în-
tâmpla aceasta, atunci să nu se mire Românii,
că în cercurile maghiarimei progresiste crește
din ce în ce tot mai mult neîncrederea față de
partidele naționalităților. Să nu fii rău înțeles.
În aceste constatări nu e nici o imputare și nici
o amenințare. Politica mea față de naționalități
n'are nici în clin, nici în mână, cu avantajele
personale sau de tactică. Declar pe față, că ori-
ce politică necorectă sau imorală ar duce con-
ducătorii românimii sau a celorlalte naționali-

Să nu vinzi scump, dar să târguești ieftin".
Acesta este secretul succesului nostru.

Cui îi trebuiesc dar
uobile frumoase, ieftine
și bune

Se 223-100

Să cerceteze pe

Székely és Réti

fabricanți de mobile

Marcsvásárhely, Széchenyi tér nr. 47

Chiar în interesul lui propriu.

**Alegere mare în tru-
souri pentru mirese.**

Vânzare în rate fără

tăți, eu voi stăruii constant și atunci pe lângă politica mea naționalistă cinstită și democratică, deoarece această politică nu e pentru noi o vânătoare de mandate sau niște apucături de corțesi, ci ea se bazează pe convingerea mea științifică, că atât interesele maghiarimeii democratice, cât și ale naționalităților democratice sunt solidare pe toată linia.

Așadar admonițiunea mea în interesul problemelor noastre culturale comune, nu e nici imputare și nici amenințare, ci voui numai să-i leg românimeii de inimă, ca să nu ducă o astfel de politică, prin care să compromită în cercurile maghiarimeii progresiste ideea păcii naționalităților și prin care să îngreuneze mult agregarea tuturor elementelor democratice din țară. De aceea va urmări opinia publică progresistă a țării cu o atenție îngrijorătoare atitudinea Românilor cu ocazia alegerilor dela Arad.

Budapesta, 22 Iunie 1913.

Cu distinsă stimă

Dr. Oscar Jászi.

Răspunsul nostru la această întâmpinare a dlui Dr. Jászi Oszkár e scurt.

In articolul „Alegerea dela Arad”, care a supărat pe d. Dr. Jászi Oszkár, am scris următoarele:

Se vorbește de partidul social-democrat și îndeosebi ni se aduc svonuri despre candidatura dlui Jászi Oszkár, un savant ungar, care cu tot dreptul se bucură de distinsesele noastre considerate, chiar de iubirea noastră. Trebuie să regretăm însă din tot sufletul, că justele noastre aspirații naționale nu le vedem acceptate nici de partidul social-democrat, nici de mult respectatul cerc al sociologilor maghiari. Câtă vreme partidul social-democrat din Ungaria se asociază partidelor opoziționiste maghiare pentru eluțarea reformei electorale cu scopul de a păstra supremația rasei maghiare în statul acesta, câtă vreme d. Jászi Oszkár și simpaticii săi tovarăși în propaganda științelor sociologice susține câteva drepturi pe seama limbei noastre românești pentru motivul științific, că au ajuns astfel la o cultură mai superioară cu atât mai ușor ne vom maghiariza: ori ce aderent cinstit al partidului național român nu-și va afla locul în tabăra sprijinitorilor partidului social-democrat ori în cea a dlui Jászi.

In întâmpinarea sa d. Dr. Jászi Oszkár verifică învinuirea, ce i-am adus. D-sa recunoaște, că progresiștii unguri, cum își numește d-sa tovarășii, de fapt pentru aceea doresc democratizarea Ungariei, deoarece cred, că — pe lângă alte bunătăți — această democratizare va accelera și maghiarizarea naționalităților. D. Dr. Jászi Oszkár zice, că d-lor au obiceiul să facă atenți pe șovinisti, că șovinismul își periclitează chiar scopul asimilării nemaghiarilor prin politica maghiarizării ori forța și că asimilarea mai ușor se va putea face prin o conlucrare pacinică.

Care va să zică: noi Români să conlucrăm pacinic cu Ungurii democrați la desnaționalizarea noastră.

Mulțumim frumos dle Dr. Jászi Oszkár pentru complimentul ce-l faci intelectualității noastre. Să iai însă la cunoștință, că nici prin pacinică conlucrare și nici chiar cu tunurile întregel armade ungurești noi nu voim să fim maghiarizați și nu lăsăm să fim maghiarizați.

Partidul național român a depus pe masa camerei cel mai ideal proiect al reformei electorale cu votul secret, egal, direct, universal și pe comune, dând drept de vot și femeilor. Proiectul nostru este deci cel mai avansat, cel mai democrat și cel mai progresist. De ce nu ni s-au alăturat deci nouă partidul social-democrat și progresiștii dlui Dr. Jászi Oszkár? De ce domniile acestia s-au alăturat democrației maghiare a lui Désy Zoltán și reformei electorale naționale maghiare a contelui Apponyi Albert? La întrebarea asta să răspundă d. Dr. Jászi Oszkár și să nu umble cu tertipuri și cu șurubării nedemne de un savant de calibrul d-sale. E imposibil ca d. Dr. Jászi Oszkár să fie sincer dând expresie credinței sale că Românii ar avea interes să se alăture la reforma electorală a contelui Apponyi Albert. Să se alăture numai la acea reformă d. Jászi cu dnii Weltner și Bokányi. Noi ne apărăm sărăcia și nevoile și neamul.

D. Dr. Jászi Oszkár ne amenință cu neîncrederea partidelor democratice ungurești. N'a-

vem teamă. Am ajuns deja la acel punct al evoluției noastre politice, când peste tot dela Unguri nu mai așteptăm nimic. De-o fi să perim, vom peri. Dar nu conlucrând pacinic, ori alăturându-ne la mincinoasele și șoviniste partide ungurești, ci vom peri vărsându-ne sângele cu arma în mână.

Sasezeci de ani de viață constituțională în Țara-Ungurească ne-au convins, că Ungurii sunt Turci, cu cari orice înțelegere e eschisă. Suntem pregătiți dar la lupta pe viață și pe moarte. Românul e cel mai răbduriu popor în lume, dar are o însușire pe care mai clasic o exprimă iubitul nostru poet Coșbuc:

*Să nu dea Dumnezeu cel sfânt
Să vrem noi sânge, nu pământ
.....Hristoși să fiți, nu veți scăpa
Nici în mormânt!*

Ne atinge foarte dureros faptul, că d. Dr. Jászi Oszkár se dedă la aserțiuni, a căror veritate n-o poate garanta. Nu este adevărat, dle Dr. Jászi Oszkár, că contele Kuen-Hédervary Károly ne-ar fi înșelat. Faptul este că ne-a dripit cu milioanele și cu jandarmii, cum a dripit și toate partidele opoziționale ungurești. D-ta spui o legendă proastă când povestești de risul saltimbancilor din partidul muncii. A putut ride de d-v., n'a putut ride însă de noi.

N'am făcut nici un pact cu contele Tisza István. Dar dorim să facem pact cu el ori cu alt ungar, ori care ar fi el, cu ungarul acela care va asigura libertatea națională a poporului român din Ungaria și Ardeal.

Cu alți unguri nu mai stăm de vorbă.

Războiul sârbo-bulgar se apropie.

Marea Bulgaria și statele balcanice. — Autonomia Macedoniei. — Rivalitatea austro-rusă. — Rolul important al României. —

Arad, 25 Iunie n.

După telegramele sosite azi din Sofia se asigură, că Bulgaria își menține punctul de vedere și nu voiește să facă nici un fel de concesiuni. Tot așa afirmă și telegramele din Belgrad că, adică, Serbia nu primește condițiile Bulgariei și că pretinde cu hotărâre revizuirea tratatului de alianță.

Știri tendențioase din Viena anunță că e aproape sigură pacea, bizuindu-se pe o cedare, la urmă, din partea Serbiei.

Nu știm până la ce punct pot să fie întemeiate știrile din Viena, când ziarul din Petersburg vorbește de apropierea ruso-germană. Evident că dacă această apropiere există, atunci Rusia va putea să sprijinească cu oarecare succes pretențiunile Serbiei și în nici un caz nu ar putea fi vorba de o cedare completă din partea acesteia, cum pretinde Bulgaria.

Apoi cum recunoaște toată lumea, România are de spus un cuvânt hotărâtor și guvernul român aprobat de întreaga opinie publică a declarat că România nu poate să admită desechilibrul forțelor balcanice, adică o Bulgaria mare și o Serbie înăbușită.

Iată de ce am spus dela început că știrile din Viena sunt tendențioase și nu putem să le dăm crezare. Adevărul este că nici Bulgaria, nici Serbia nu pot să facă concesiuni mari. Este chestie de prestigiu și de ideal național într-o parte, chestie de existență și de viitor în altă parte.

Desființând puterea otomană, Sârbii, Grecii și Muntenegrenii nu înțeleg ca prin jertfele lor să-și creieze un alt stăpân în peninsula balcanică. Și ar fi într'adevăr să dovedească o abso-lută nepricepere a intereselor lor, dacă ar da vânt prea mare Bulgarilor, cari dovedesc că știu să se reorganizeze repede și sunt neîncetăt stăpâniți de dorința de a se întinde și de a stăpâni. Statele balcanice admînd o mărime disproporționată a Bulgariei, și-ar crea o primejdie în viitor. De altfel o asemenea rezolvire a situației balcanice nu poate să convină nici puterilor. Poate că singura țară care și-ar găsi până la un punct socotelile, ar fi Austro-Ungaria, dar și aceasta poate să-și dea seama că Bulga-

ria îi seamănă mult prin duplicitatea politice sale. Ce socoteli ar putea oare intemeia Austro-Ungaria pentru viitor, cu politica schimbăcioasă a Bulgariei?

Bulgarii își urmăresc cu tenacitate idealul lor. Opinia publică este vecinic frământată la ei de patrioții agitatori. Partidele politice fac politică externă cu masele. Și alaltăieri s'a ținut un mare meeting naționalist în care a vorbit și unul dintre cei mai tari șefi de partid, Radoslavoff.

Războiul este proclamat fără ezitare, pe față, pentru realizarea idealului bulgar: *Intrunirea tuturor Bulgarilor într'o Bulgaria mare!*

Si guvernul, oricare ar fi el, nu poate să nu țină seamă de opinia publică, dărjă și capabilă de toate crimele pentru a apăra ideea Mării Bulgarii.

Se asigură că Rusia face mari eforturi pentru împăcarea între aceste două state. Dar, chiar dacă intervenția Rusiei ar reuși să înlăture pentru moment războiul și să impună celor trei aliați o împărțeală după metoda muscălească, aceasta nu va însemna decât — cum am mai spus — războiul permanent între Bulgaria, Grecia și Serbia. Toate trei statele nemulțumite se vor urmări fără încetare pentru a se ataca când le va veni mai bine la socoteală.

Soluția cu Macedonia autonomă și mai ales crearea unui stat albano-macedonean — cum am mai spus — ar fi fost cea mai sănătoasă. Un stat tot așa de puternic, ca fiecare dintre celelalte, ar fi impus respect, deoarece fiind dată rivalitatea sârbo-bulgară pentru Macedonia, fiecare s'ar fi ferit să atace, dându-și seama că statul cel nou, unit cu concursul atacatorului, ar fi eșit biruitor.

Acum văzându-se încercăturile ce provoacă și primejdia ce amenință s'o desfășoare noua situație creată în Balcani, marile puteri încep să vorbească de autonomia Macedoniei și nu ar fi de mirare dacă prin acest mare ocol s'ar ajunge la ideea sănătoasă a autonomiei Macedoniei.

De sigur că dacă izbucnește războiul între Bulgaria și Serbia unită cu Grecia, războiul acesta nu va rămâne localizat. Iar dacă se vor produce intervenții din partea României și probabil a Turciei vor urma imediat altele. În primul loc Austro-Ungaria și Rusia cari sunt la spatele Bulgariei și Serbiei, vor ieși pe față în lupta militară cum au ieșit în lupta diplomatică.

Lupta se dă, deci, între Viena și Petersburg. Este vorba de influența în Balcani a acestor două mari state.

In aceste momente toate privirile sunt ațintite spre România și — după cum se anunță din Petersburg — presa rusească vorbind despre atitudinea României față de situația din Balcani, spune că în România toate partidele politice s'au convins că o apropiere de Rusia este mai avantajoasă ca aceea de tripla alianță.

Actualmente îl revine României — spun ziarurile rusești — glasul hotărâtor față de toate chestiunile balcanice, dar cel mai important rol al ei, este să stăruie pentru conservarea păcii. Dacă România ar face împreună cu Rusia reprezentanții la Sofia și Belgrad, atunci ar fi șanse de pace. România poate să facă aceasta fără nici o grijă, deoarece Rusia nu poate să fie primejdioasă pentru dânsa.

De asemenea nici relațiunile României cu Bulgaria nu ar suferi din această cauză, deoarece — afirmă presa rusească — apropierea ruso-germană înlătură această temere.

România are, cum se vede, o situație dintre cele mai importante, atât prestigiul țării cât și forța ei sunt recunoscute și apreciate de lumea întreagă.

Guvernul român a lucrat dela început pentru menținerea păcii, dar se înțelege că nu admite pacea cu sacrificarea intereselor României.

De altfel și presa triplei înțelegeri recunoaște că opinia publică din România n'ar permite să se rezolve chestia balcanică fără ca România să primească legitima satisfacție ce a cerut.

Se explică dar, că, fiind date aceste perspective ale războiului sârbo-greco-bulgar, toată lumea se arată foarte îngrijorată și că din toate părțile se fac sforțări disperate pentru a se evita războiul.

CRONICA ȘCOLARĂ

O INDREPTARE.

Plugarul dacă-și muncește holdele sale bine și la vremea sa și samănă în ele sămânța bună și aleasă, va și avea la timp — un seceriș mănos; iar dacă le va munci rău și va sămăna în ele sămânță slabă, de sine se înțelege, că și secerișul îi va fi slab.

Noi, dascălii ne putem asemăna plugarului. Dacă mlădițele ce ni se încredințează, le vom cultiva bine și la timp și ne vom nizuia sădi în inimile lor sămânță bună și aleasă, la timpul său vom avea un seceriș — examen — mănos; iar dacă nu le vom cultiva bine și la timp și nu ne vom nizuia sădi în inimile lor sămânță bună și aleasă, atunci de bună seamă, că și secerișul — examenul — nostru va fi slab.

Am văzut însă cu toții nu odată întâmplându-se, că, bietul plugar a lucrat bine pământul său; a semănat sămânță bună și aleasă și a-roape de seceriș, când holdele sale arătau a da un rod foarte mănos, pe neașteptate un viscol puternic îi culcă bucatele la pământ, prefăcându-le grindina căzută din cer praf și cenușă.

Vedem dar, că secerișul mănos din holdele plugarului nu depinde totdeauna de acesta, să le fie muncit și semănat nu știu cum de bine, ci depinde și de la timp.

Tocmai așa suntem și noi cu munca noastră. Trudim, muncim din toate puterile și când să ne așteptăm la un seceriș mănos, ne trezim, la examen te miri cu ce controlor, care prin ținuta sa nepedagogică, îți împiedecă mersul bun al examenului. Așadar și secerișul — examenul — nostru mănos nu depinde totdeauna de la noi, să fie muncit și semănat cum de bine, ci depinde și de la ținuta corectă și pedagogică a controlorului.

„Mai mulți ochi mai multe văd.” Aceasta este logica controlului. Pe dascălul datoriei împlinire nu-i poate deci și nici nu-i permis să-l supere controlul în școală; din contră are să-l veselească, căci îi oferă ocaziune de a profita de judecata organului de control. Controlul însă să fie pedagogic, leal, strict dar drept și conștiincios, nu polițial. „Controlul pedagogic este protectorul libertății învățământului, până când controlul polițial este opresorul învățământului”.

Știe bunul Dzeu, dar noi o spunem franc, că în trecut principiile aceste pedagogice nu s'au prea aplicat pe tot locul din partea celor chemați, ci călcându-le sub picioare, controlul îl făceau după informațiile câștigate așa zicând, pe strădele satelor, te miri dela ce oameni slabi și răuvoitori ai școalelor noastre, dintre acei, cari prin măguliri deositoare căutau să-și câștige ciucuri roșii și merite umflăte. Și dacă informațiile erau favorabile pentru dascăl, atunci și dacă n'a muncit până pe acolo, examenul mergea strună, iar dacă informațiile erau nefavorabile, atunci și fi muncit dascălul ori cât de bine, examenul mergea slab.

Și ce cugeți, iubite cetitorule, cine a suferit prin o astfel de controlă și procedură? Învățătorul? De unde! A suferit școala. Cum, vor întreba unii? Așa, că dascălul cel bun, căruia i s'a făcut nedreptate, s'a disgustat de a mai munci, iar cel slab dar remunerat, a rămas și pe mai departe tot slab, ba poate și mai slab de cum a fost și astfel numai biata școală a suferit, regresând din an în an.

Apoi ce să mai zici, când unii dintre comisari pretindeau dela bieții dascăli să producă un rezultat ce poate era imposibil de realizat; ba ce e mai mult un rezultat, ce nici înșiși nu-l produc în școala lor. Este comisar — îl cunosc — al cărui examen te scandalizează ascultându-l. La examenul lui dintre băieții prezenți abia 20 procente răspund, — de sine se înțelege, că numai cei buni și cei cari repetază o clasă de 2—3 ani, fără să fi căzut! — iar 80

procente de fel! Un astfel de om apoi e chemat și respective are îndrăzneală, să ia la vale pe colegii săi, cari poate își împlinesc chemarea lor conștiincios. Mi se ierte, dar dela un comisar cu tot dreptul așteptăm, să fie model în acțiunile sale, căci: „ceea ce nu pozezi însuși, numai cu mare greutate poți pretinde dela altul”.

Ce să mai zicem, decât că mulțumim condeiului bărbaților vrednici de școală, cari au zbiciuit slăbiciunile ivite în școală, dar și bărbaților vrednici de azi, cari au ocupat locul oamenilor pătimiși și învechiți în pedagogie — puțini oameni învechiți și lipsiți de pregătirile ce se impun mai avem și azi și n'ar fi nici un păcat a-i trimite în penzie, căci trăim doar în secolul al XX și pedagogia modernă nu mai suferă o astfel de situație detestabilă. — Putem să o spunem cu sufletul liniștit, că azi — cu puține excepții — nu se mai practică obiceiul prost și trist din trecut.

Azi în loc de persecutori, opresori, psihologi falși și instructori lărmuitori avem „tainici spectatori”, — ca exemplu aduc tractul Chișineului, — oameni, cari suntem în buna credință, că vor scoate din școală toate slăbiciunile și tot ce a fost rău, înlocuindu-le cu tot ce e bun, spre folosul școlii noastre confesionale și al neamului nostru românesc! Iar noi promitem, că mlădițele încredințate nouă, le vom cultiva bine și ne vom nizuia sădi în inimile lor sămânță bună și aleasă...

Julian Pagubă, inv.

INFORMAȚIUNI

Arad, 25 Iunie n. 1913.

MAGHIARII ȘI ORAȘUL FIUME.

Orașul de pe marginea Mării Adriatice e în plină neliniște și revoltă. Cetățeni cum sunt de dați să se bucare de libertăți politice cari să le asigure dezvoltarea culturale și independența lui mișcărilor sociale, Italienii orașului Fiume, în frunte cu oficialitățile, nu vor în nici un chip să sucumbe voinței despotice a guvernului Wickenburg — serv al guvernului ungar. Rapprezentanza a scos accente violente împotriva guvernului ungar care i-a cerut executarea celor două legi despre statisticarea poliției de graniță și despre controlul străinilor. După cum anunțaserăm, rapprezentanza a fost disolvată de către guvern și protestul ei n'a ajutat nimic.

Nu se poate ști ce rezultat va obține guvernul Wickenburg cu alegerea noii rapprezentanze peste 4 săptămâni; expansiv, aprins și agresiv cum e spiritul poporației italiene, teroarea nu va putea să succedă. Peste voința și judecata oficialității — rapprezentanza — orașului încă nu se putea trece ușor. Fiindcă rapprezentanza își cunoaște rolul, în mândria ei nu se lasă redusă numai la instrument de executare a legilor guvernului ungar; disolvată cum e, membrii ei convoacă adunări consecutive în diferite părți ale orașului, poporația ia parte în număr mare și le aclamă din tot sufletul vorbirile înflăcărare, protestând împotriva demersurilor volnice ale guvernului ungar. În mijlocul unei astfel de situații e foarte puțin probabilă reușita guvernului Wickenburg.

E mai sigur că de pe urma acțiunii energice a fumanilor se va declara o criză între oraș și guvernul ungar, de aceeași intezitate, ca cea dintre Croații de sud și același guvern. Rapprezentanza a fost ultima corporațiune în țările coroanei Sf. Ștefan, care a avut o anume autonomie și anume caractere constituționale. Cu nimicirea acestei autonomii își începe ministerul lui Tisza „pacificarea Ungariei”. Cât de curind însă se vor arăta roadele acestei volnicii a noului guvern în frunte cu Tisza — al cărui organ de casă, în primul de ieri, a pretins aducerea la ordine cu ori ce preț a Italienilor „sălbătăciți”! — cum li s'a zis; punând alături pe cele două națiuni, de sigur că nu se va sta la îndoaială căreia i se potrivește mai bine această însușire dăruită de „Az Ujság”.

Se pare că aripile paserei Turul în năzuințele ei de a se scâldea în mări — pe vremuri și în mările Neagră și Egee — va suferi o aspră înfrîngere.

Mersul vremii.

Buletinul meteorologic anunță vreme schimbăcioasă, zile răcoroase, pe alocurea ploi.

Prognostic telegrafic: vreme schimbăcioasă, zile răcoroase, pe alocurea ploi.

Temperatura la amiază a fost de 23.6 C.

Încă câțiva Români prăpădiți. Primim trista informație, că imbecilul dascăl penzionat Ion Vancu, această figură de cărciumă a Aradului, și-a mai aflat câțiva tovarăși. Gheorghe Bragea preotul nebun din Gaiu, care s'a înzeștră din puterea sa proprie cu brău roșu, inconstientul dascăl Vasile Zab, tot din Gaiu, apoi plugarii Mita Raicu și Ion Fericeanu din Pârneava, acești irozi incorigibili din mahalalele Aradului, s'au făcut și ei corteși ai contelui Ștefan Tisza. Iată niște porci, pe cari nu trebuie să-i vândă stăpânul, — se vând ei singuri.

Programul turneului soților Bârsan. În numărul nostru de alaltăieri vesteam că inbiții noștri artiști dna și d. Z. Bârsan au început de curând turneul în Ardeal. Azi suntem în plăcuta situație de a publica programul turneului dlor de aci înainte:

Sâmbătă 28 Iunie st. n. Alba-Iulia;

Duminică 29 Iunie st. n. Deva;

Luni 30 Iunie st. n. Brașov;

Marti 1 Iulie st. n. Brașov;

Miercuri 2 Iulie st. n. Făgăraș;

Sâmbătă 5, Duminică 6 Iunie st. n. Oravița;

Luni 7 Iulie st. n. Bocșa;

Joi 10 Iulie st. n. Lipova;

Sâmbătă 12 Iulie st. n. Ludoș;

Duminică 13 Iulie st. n. Teiuș.

Suntem siguri că lumea românească așteaptă cu multă sete să guste deliciale artei ai cărei soli sunt soții Bârsan. Dorim succes frumos desăvârșitorilor noștri artiști ai scenei!

Intrunirea „maturizaților” de acum zece ani (1903). Primim dela d. Dr. Horia Petra-Petrescu următorul apel: „Peste trei săptămâni se împlinesc zece ani de când am „luat matura” la gimnaziul din Brașov 25 de tineri români, ca mai apoi să ne împrăștiem care încărâu. Conform obiceiului frumos inaugurat de înaintașii noștri vrem și noi, vre-o câțiva foști camarazi, cari ne-am stabilit în Brașov, să convocăm o intrunire din incidentul acesta, ca să ne strângem mâinile și să câștigăm puteri nouă de muncă, sub ochii foștilor noștri domni profesori. Fiindcă tot eu am publicat la timpul său un apel adresat camarazilor mei, rog pe calea aceasta pe toți foștii mei camarazi de clasa VIII-a să răspundă apelului acestuia, anunțându-și venirea pe ziua de Petru și Pavel 12 (29) Iulie a. c., când vom lua parte în corpore la serviciul bisericesc de încheierea anului școlar, apoi în aula gimnaziului, la festivitate și la o masă comună. Dacă participarea nu va fi cu puțință, este rugat respectivul camarad să-și anunte și această neparticipare ca să ne știm orienta asupra felului cum avem să ne manifestăm la serbarea încheierii anului școlar a iubitei noastre instituțiuni culturale: gimnaziul român din Brașov.” — Dr. Horia Petra-Petrescu, Brașov, (Târgul grâului 4), 22 Iunie 1913.

Intrunirea colegială a absolventelor de acum 6 ani dela școala de menaj din Sibiu. Foștele eleve ale școlii române de menaj din Sibiu cari au terminat cursul în Iunie 1907 sunt rugate a participa la convenirea fixată pe 2 August 1913 (ziua Sf. Ilie) la hotelul Impăratul Romanilor din acea localitate. Participantele să se anunte dnei președinte Valeria Albini măr. Dr. Morariu în Elisabetopol—Erzsébetváros.

Cum moare un ziarist. Acum câțiva timp s'a produs în satul Conectiat din Statele-Unite o groaznică deraiare, care a costat viața a peste 40 de oameni, și a nenorocit pe alți 150 cari sunt grav răniți. Intre victimile groaznicii nenorocire se află și un corespondent al ziarului „New-York World”. Rănit grav, abia putu să scoată capul de sub dărîmături. Celui dintâi om care se grăbise să-l vie în ajutor, ziaristul grav rănit găsi încă destulă putere ca să-i spună:

— Aduceți, vă rog la cunoștința ziarului „New-

York World”, nenorocirea întâmplată — cheltuielile necesare luați-le din portofelul meu.

După aceste cuvinte, ziaristul sucombă în durerile ce-i provocau rănile primite.

Colegii ziaristului mort au propus ridicarea unui monument în amintirea lui.

Promoții. În Sâmbăta trecută, 22 Iunie, la universitatea din Cluj au fost promovați de doctori în drept dd. *Romul G. Laza*, fiul văd, *Ecaterina Laza* din Gașa; *Vasile Mărcuș*, originar din Giurgiu (Sătmar); *Ștefan Oniga* originar din Cacova Aiudului. — Sincere felicitări!

Universitate slavă în Serajevo. Din Viena ni se anunță că ministrul comun de finanțe *Dr. Bilinski*, resortului căruia îi aparțin și afacerile Bosniei și Herțegovinei, intenționează să înființeze o universitate la Serajevo. Știrea despre acest plan al ministrului Bilinski a produs mare senzație, fiindcă o universitate în Serajevo ar crea în capitala Bosniei un centru nu numai cultural, ci și politic pentru Slavii de sud ai monarhiei. Ni se anunță că ministrul Bilinski va prezenta guvernului ungar și austriac în cel mai scurt timp proiectul său referitor la înființarea acestei universități.

Primirea președintelui Poincaré în Londra. Ieri după amiază la orele 3 și jumătate a sosit la Londra președintele Poincaré însoțit de ministrul francez de externe, *Pichon*. La gară președintele Franței a fost primit de regele Gheorghe, ducele de Connaught, prințul Artur de Connaught, primul ministru *Asquith*, secretarul de stat al Angliei *Grey* și alți membri ai cabinetului englez. Regele Angliei a strâns cu căldură mâna președintelui Poincaré și a ministrului *Pichon*. Muzica militară a intonat *Marselieza*. După ce s'a trecut în revistă garda de onoare regele Gheorghe și președintele Poincaré au plecat între urările publicului la palatul *St. James*.

La orele 4 și jumătate președintele Poincaré însoțit de suita sa și de cavaleria de gardă s'a dus cu trăsura la palatul *Buckingham*, unde a făcut regelui Angliei o vizită oficială. Străzile prin cari a trecut trăsura președintelui Franței erau înfestate de public.

Seara s'a dat în palatul *Buckingham* în onoarea președintelui Poincaré un banchet, la care regele Gheorghe a toastat pentru președintele Franței. Regele a accentuat în acest toast caracterul pașnic al antantei anglo-franceze și și-a exprimat mulțumirea că în timpurile critice din urmă toate marile puteri au fost unanime pentru menținerea păcii europene.

Președintele Poincaré a răspuns și el printr'un toast în care a accentuat ideea antantei, arătând înainte de toate rezultatele bune ale colaborării guvernului francez și englez în timpul de criză. Președintele Franței a amintit însă că și celelalte cabinete europene își au meritele lor la menținerea păcii.

După cum anunță o telegramă din Paris editorii ziarelor „*Matin*” și „*Daily Mail*” au edat pentru ziua de azi, din prilejul vizitei lui Poincaré la regele Angliei, numere festive, în cari se apreciază în articole de fond marea importanță a acestui eveniment și se publică în întregime textul celor două toasturi ținute ieri seară în palatul *Buckingham*. Câte două exemplare executate artistic din fiecare ziar au fost expediate cu aeroplanul la Londra pentru regele Angliei și pentru președintele Poincaré. În acest scop editorii ziarelor au contractat cu aviatorii *Sluck* și *Guilbert*, cari azi dimineață au și plecat cu aeroplanul din Paris la Londra, unde vor avea să sosească încă înainte de ce ar ajunge poșta din Paris acolo, și vor avea să predea în palatul din *Windsor* exemplarele destinate pentru regele Gheorghe al Angliei și președintele Poincaré.

Demonstrații sângeroase în Fiume. Ieri guvernorul din Fiume contele *Wickenburg* a primit alte două ordinațiuni ale ministerului ungar de interne, prin cari i se anunță acestuia intrarea în vigoare cu ziua de 25 Iunie a legilor din 1913 despre emigrare și staticizarea poliției pentru orașul Fiume și împrejurimea lui. Guvernul lui *Tisza* și-a impus voința cu forța, disolvând reprezentanța și ordonând intrarea în acțiune a

poliției de graniță de stat împotriva protestelor populației din Fiume, care vede în actul acesta al guvernului ungar încălcarea drepturilor ei autonome. Ieri, Marți, seara au sosit la Fiume 70 de poliști de graniță și 5 ofițeri de poliție împreună cu mai mulți agenți secreți sub conducerea consilierului de poliție *Dr. Késmárky Rezső* și a căpitanului de poliție *Dr. Lám Dezső*, cari începând cu ziua de azi își vor începe activitatea lor pe teritoriul orașului Fiume și împrejurimea lui, conform ordinațiunii ministrului de interne. Știrea sosirii poliției de stat s'a răspândit ieri în Fiume încă dimineața și Italianii au lansat imediat apeluri în întreg orașul, în care populația a fost provocată să manifesteze împotriva poliției de stat. Apelul Italianilor a fost ascultat și seara, când poliștii de stat s'au coborât din acceleratul ce i-a adus, populația orașului i-a întâmpinat cu fluierături asurzitoare, înscenând un sgomot infernal.

Comandantul poliției, văzând pericolul a dat imediat ordin pentru punerea baionetelor pe pușcă. Demonstrații însă, cari erau în număr de mai multe mii, amenințau să năvălească asupra lor. S'a recivrat însă imediat aproape întreaga poliția orașului, care cu săbiile scoase cu mare greu a putut împrăști populația revoltată din fața gării. Numeroși manifestați au fost răniți iar 28 de persoane au fost arestate.

Manifestațiile sgomotoase în oraș au durat până câtră miezul nopții.

Bestie în chip de om. O crimă groaznică a fost făptuită de un arăndaș ungar în *Mișcott*. Cazul s'a întâmplat astfel. Bogatul arăndaș *Deme Iános* a luat în căsătorie o fată săracă cu numele *Eszter Kelemen*. Fata, care era de o frumuseță uimitoare nu prea voia că să se mărite cu *Deme*. De aceea apoi și traiul noilor căsătorii a fost cât se poate de rău; tot certuri peste certuri se perindau în casa lor, mai cu seamă fiindcă *Deme* era peste măsură de gelos. În zilele acestea certându-se iarăși bărbatul a început să o bată pe frumoasa femeie, care ne mai putând răbda tratamentul brutal al acestuia a fugit acasă la părinți. Aceștia însă n'au primit-o și astfel bărbatul, care venise după ea a dus-o îndărăpt acasă. După amiază însă *Deme* iară a început să se certe și aruncându-se asupra neveste-si a început s'o sugrume. După ce aceasta a căzut jos leșinată, *Deme* a luat un streang i-l'a legat pe după gât și a spânzurat-o de grindă.

Ucișagul a mers apoi la jandarmerie și a spus, că și-a omorât femeia.

Spre orientare. Chiar din partea unor buni amici ai noștri am fost învinuți, pentru că nu am publicat unele anunțuri de logodnă ori căsătorie. Spre orientarea publicului aducem la cunoștința celor interesați, că asemenea anunțuri în „*Romanul*” se pot publica numai pe lângă o taxă de 2 coroane.

Complot bulgar descoperit în Atena. „*New-York Herald*” află din Atena: Se afirmă că autoritățile au descoperit un complot care avea de scop un atentat cu dinamită, îndreptat contra palatului regal de acolo. Trei comitagi bulgari au fost arestați în apropiere de intrarea principală a palatului. Asupra lor s'au găsit mai multe pachete cu dinamită. S'au luat severe măsuri și toți indivizii suspecți au fost expulzați. Poliția a făcut mai multe perchiții prin casele membrilor bandei bulgare și s'au găsit mari cantități de arme și muniții. Numeroși bulgari au fost arestați.

Doi bărbați și o femeie. Un negustor din Paris căruia îi mergea dela o vreme foarte rău în patrie s'a gândit una și bună și a luat calea spre Turcia. Acolo i s'a întors roata norocului și a început a-i merge tot mai bine. În timpul acesta el trimitea regulat parale frumoasei sale neveste, pe care o lăsase în patrie. De când cu izbucnirea războiului dintre Turcia și statele balcanice însă, bărbatul a încetat de a mai trimite bani acasă, deoarece a fost înrolat în armata turcească.

Într'o vreme nevasta a primit pe neașteptate o scrisoare, în care i se comunica, că bărbatu-său a căzut în luptă. Ea l'a jelit, cât l'a jelit, apoi s'a măritat a doua oră. Incurind însă a primit dela bărbatul său pe care-l credea mort, o scrisoare în care acesta-i scrie, că rana căpătată în luptă i s'a vindecat și că dorul cel mai mare îi e să se vadă

iarăși în brațele nevesticăi sale. Vă puteți închipui ce impresie a făcut această scrisoare asupra femeii precum și asupra noului ei bărbat, care nu s'ar lăsa de ea cu una cu două. Se 'ntelege, că nici bărbatul cel dintâi nu se arată înduplecat să abzică de drăguța sa nevastă, la care el are mai întâi drept. E interesant însă că nici nevasta nu e supărată pe vechiul ei bărbat și nici bărbatul ei de al doilea, ci din contră ambii simpatizează cu el. Rămâne acum însă ca tribunalul să hotărască în această delicată chestie, deoarece nici unul nu s'ar învoi să cedeze din drepturile lor asupra mărgăritarului de femeie....

Sindicat preotesc în Paris. Abatele *Pousquet* a înființat în Paris un sindicat preotesc, prin care să fie ajutamați, preoții căzuți în mizerie din cauza reformelor electorale și cei a căror existență e periclitată pe urma diferențelor dintre ei și episcopi. Se 'ntelege numai pentru Franța.

Eroarea Germaniei. Într'un volum asupra situației Germaniei, *William Martin* spune că marea eroare politică a imperiului dela reconstituirea sa este că a înțeles foarte rău problema naționalităților. Chestiunea poloneză, chestiunea *Schleswig*, chestiunea *Alsaciei-Lorenei*, chestiunea *gulf*, iată atâtea deșirări în stofele magnifice ce compun imperiul german. Tot țesutul se deșiră și va fi foarte penibil pentru succesorii lui *Wilhelm* să-l pue într'o stare de soliditate, atât de necesară „prestigiului” și unității Germaniei. Care va fi în viitor soarta „mozaicului de naționalități” ce se numește *Austro-Ungaria*, dacă Germania se găsește în starea de care vorbește *William Martin*?

Procesul unei ciocniri de aeroplane. Tribunalul din Paris a judecat ciocnirea de aeroplane întâmplată la *Milano* în 1910, când monoplanul „*Antoinette*” condus de francezul *Thomas* a fost izbit de biplanul *Farman* condus de englezul *Dikson*. Tribunalul a condamnat pe *Dikson* să plătească societății *Antoinette* zece mii franci și avitorului *Thomas* cinci mii. Procesul a făcut mare senzație, fiind primul de acest fel.

Incurcăturile vizitelor. Un publicist parizian se pronunță în contra vizitelor. Cred că veți iscăli și d-v. acest verdict. Nimic mai agasant și mai stupid decât întrevederile obligatorii, convorbirile banale, ținutele studiate, minulele calculate. Sunt totuși unele vizite de cari nu poți scăpa, fie pentru că nu te lasă cel vizitat, fie poate că o cere nevasta, sub pedeapsa scenelor casnice.

Pentru aceste împrejurări, el recomandă următoarea rețetă:

1. Ce nu trebuie să faci la vizită.

Nu te prezenta în redingotă, cu mâinile închise în mânuși prea strâmte, cu nasturi prea severi. Nu duce în salon pălăria, pe care o s'o ții inspirând milă, ca pe un obiect de preț, sau pe care o vei pune pe genunchi, atitudine la modă în 1900 dar urită în 1913.

Nu săruta mâna stăpânei casei ducând-o la buze cu o gravitate unită cu un respect tremurător și desnădăduit. Pe de altă parte nu intra cu mâna în buzunar întinzând cu neglijență două degete doamnelor, par'că le-ai zice: „*Bună ziua bătrânelor! Ce mai faceți?*”

Nu v'aruncați într'un fotel picior peste picior, nici nu vă așezați pe marginea scaunului, de pe care ați putea cădea și ar fi dezastru! — nici nu vă puneți pe scaun numai o ciosvârtă din inexprisibil. Sedeți bine. Nu vă dați aere că vă pricepeți în muzica pe care o cunoașteți numai din programele concertelor simfonice. Nu repetați mereu același lucru: „*Da doamnă... Nu domnișoară... e țară frumoasă... o să plouă...*”

2. Ce trebuie să faci.

Puneți jacheta dacă vreți să fi în perfectă regulă — sau e tot așa de cuviincios — un sacou închis care-ți vine bine. Lasă-ți pălăria în anticameră. Mânuși destul de largi, ca să le poți scoate și pune ușor și repede. Poți sosi și cu mâinile goale: e cordial și gentil; dar în cazul acesta trebuie să ai mâni admirabil îngrijite și unghii strălucitoare.

Intră cu aerul mulțămii, liniștit, mergi cu modestie, fără nici o jenă însă. Sunt unii care, — îmi închipui că de respect — nu pot trece pragul unui salon fără să ia o mină gravă, tristă. Nu-i invitați, căci, în teorie, vizitezi pe cineva ca să-i ții un moment tovărășie și să-l încânti.

Nu săruta mâna. Asta e o artă foarte dificilă. De

obicei ai aerul că joci o piesă cu seniori și copii. Și, pe urmă, totdeauna vre-unul mai desgustător, a trecut prin mâna cea mai frumoasă. Deci nu săruta. Dar nici nu strânge tare de mână. Strânge foarte discret și ușor mâna ce îți se întinde. Dacă ești amoretat de doamnă, poți întovărăși acest gest de o privire pătrunsă fie de durere, fie de recunoștință — dar nu prea multă: e lume...

Așează-te binișor. Nu lua ton prea grozav, ca și când ai zice: „vedeți nici nu mă sînchisesc de toate cucoanele astea!”

Dar, fără timiditate, fără respect pentru alte vârste, amestecă frumos în convorbiri. Cum în totdeauna se va sfârși vorbindu-se de teatru, să ai vecinici în rezervă câteva păreri bine alese cari îți vor servi.

În general să te declari că îți plac baletul, dansul, bucatăria franceză, defilările și mobilele vechi.

Să ai totdeauna și o anecdotă două mai nostime, ca să faci pe ceilalți să râză.

Dacă refuzi ceaiul, primește în schimb un pahar de pelin: o să ai aerul că ești original...

Și ai scăpat cu bine de vizită.

x *Cea mai ieftină sursă de cumpărat sticlării, porțelanărie, lampe și obiecte artistice de lux. Cadre pentru tablouri se execută cu prețuri foarte moderate și prompt.* FISCHER MOR, ARAD, bulev. Andrassy nr. 25. Telefon prin oraș și comitat 568. (Fi 1135)

CRONICA SOCIALA

Astra la Ocolişul-mare. Adunarea cercului a „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” din despărțământul „Sălciua”, se convoacă pe Duminecă, 13 Iulie (30 Iunie v.) a. c. în comuna Ocolişul-mare.

În program sunt luate și prelegeri publice și disertații.

Se invită la această adunare toți membrii „Asociațiunii” de pe teritoriul despărțământului, cum și toți binevoitorii și sprijinitorii literaturii și culturii române.

Doritorii de a lua parte la banchetul ce va urma ședinței, să se anunțe de timpuriu, dacă e posibil cu 10 zile înainte, dlui Andreiu Muntean. Altfel pot fi expuși neplăcerii de a nu căpăta prânz în localitate.

Din ședința comitetului cercului al despărțământului „Sălciua”, ținută în Ofenbaia, la 8 (21) Iunie 1913.

Vasile Gan,
prot., director.

Lazăr Chirilă,
notar.

Dela „Reuniunea de cetire și cântări a economilor și meseriașilor din Alba-Iulia. Comitetul „Reuniunii de cetire și cântări a economilor și meseriașilor din Alba-Iulia” convoacă adunarea generală pe 6 Iulie n. 1913 d. a. la 3 ore în sala școlii gr. ort. din oraș, cu următorul

Program: 1. Darea de seamă a comitetului. 2. Raportul casarului despre averea prezentă a Reuniunii. 3. Alegerea unui controlor. 4. Intregirea comitetului cu doi membri suplente. 5. Alegerea conducătorului corului Reuniunii. 6. Eventuale propuneri.

Sunt rugați toți sprijinitorii culturii, înaintării și bunăstării noastre naționale să binevoiască a participa în număr cât mai mare, — iar On. membri, cari sunt în restanță cu taxele sunt rugați a și-le achita, ca să-și poată exercita dreptul.

Alba-Iulia, la 20 Iunie n. 1913.

Ioanichie Mărgineanu,
secretar.

Dr. Ioan Pop,
v.-președinte.

Act de mulțumită. La colecta făcută de senatul școlar gr. cat. al Ierei de Jos, pentru premierea elevilor săraci și diligenți, cu ocaziunea

examenului, au incurs următoarele sume:

Ioan Bucur protopop Indol 2 cor., Ioan Lucaciu paroh Iara 2 cor., Baronul Kemény Ödön 1 cor., Gizella Kemény 1 cor., Dr. Natalia Giurgiu 1 cor., Anuța Micșa 1 cor., Virginia Irimie 1 cor., Gregoriu Bărbos 1 cor., N. N. 1 cor., Văd. Crișan Susană 50 fil., Popa Ulian, Truțiu Todor câte 20 fil.

Primească marinimoșii donatori și pe acești cale sincerile noastre mulțumiri.

Iara de Jos, 20 Iunie 1913.

Ioan Lucaciu,
paroh, dir. școlar.

Emanuil Irimie,
inv. gr. cat.

Jubileul reuniunii de cântări din Năsăud. Reuniunea română de cântări din Năsăud aranjează o producțiune muzicală-teatrală, urmată de joc, la 28 Iunie n. 1913 în sala de gimnastică dela gimnaziul superior fund. din Năsăud cu ocazia serbării jubileare de împlinire a 25 de ani dela înființarea reuniunii.

Program: 1. „Concertul I bisericesc” de G. Musicescu, cor mixt. 2. a) „Morariul” de D. G. Kiriac; b) „Primăvara” de I. Adam, coruri mixte. 3. Arie din „Elias” de F. Mendelssohn, solo de bariton cântat de A. Baba, cu acomp. de pian. 4. „Iată ziua triumfală” de Hempel, cor bărbătesc. 5. „Viata țigănească” de R. Schumann, cor mixt cu acomp. de pian (dna Olimpia Dr. Drăgan). 6. „Cănele și pisica”, comedie într’un act de Z. Bărsan. 7. „Un leu și un zlot”, comedie într’un act, localizată de D. R. Rosetti (Max).
Joc. i

ECONOMIE.

Bursa de cereale din Budapesta.

(După 50 kgr.)

Grâu pe Oct.	cor. 11.21
Grâu pe Aprilie	cor. 11.70
Secară pe Oct.	cor. 8.80
Porumb pe Iulie	cor. 7.76
Porumb pe August	cor. 7.97
Porumb pe Maiu 1914	cor. 7.43
Ovăș pe Oct.	cor. 8.58

CHESTIUNEA ISLAZURILOR COMUNE.

Asupra acestei importante chestiuni „Drapelul din Lugoș publică într’un număr recent un articol din penna „Unui urbarialist”, în care după ce constată că s’a făcut poporul un bun serviciu cu traducerea și editarea legii: „Despre izlaurile comune nepărțite” indeamnă cu insistență pe cei chemați, să facă din bună vreme preparativele de lipsă, ca atunci, când ministrul de agricultură, pe temeiul § 6 al legii, va voi să pună legea în practică, să nu aștepte comunitățile nepregătite pentru constituirea societăților.

Preparativele acestea ar fi: compunerea registrului membrilor și a proiectului de statute. Lista membrilor. — În al 28-lea § se zice: Membru al societății e acela, care cu privire la pășunea intrată în legăturile societății are competență (părțicie) cu drept de prioritate ori de folosință”.

Pentru fiecare comună trebuie dar făcut registrul separat de cei din comuna respectivă, căci numai ei sunt, cari din comună sunt comproprietari la izlaz. De compunerea acestui registrului trebuie să grijească dar fiecare comună pentru sine separat. În direcția aceasta li se impune prin urmare o datorință preoților și învățătorilor noștri și aceasta nu ar fi permis să se lase cu doara.

Proiectul de statute însă poate fi mai general, adecă pentru toate comunele noastre, sau cel puțin pentru mai multe comune la fel, căci împrejurările în mai toate comunele, sau cel puțin în mai multe sunt aceleași. Aici se impune dato-

rina societăților noastre economice, celor dela Asociațiune (referentul economic) și eventual celor dela conducerea cluburilor comitatense, ca să pregătească un proiect de statute, care, cu puține modificări, să se poată accepta în fiecare comună.

După informația, ce o are autorul, urbarialistii din comuna urbarială Lugoșul-român au emis deja o comisiune pentru compunerea unui proiect de statut pe baza și în înțelesul legii noi și pentru procurarea registrului urbarialistilor. Ar fi de dorit să se publice la timpul său acest proiect de statute spre a servi și altora de direcție. Publicarea s’ar putea eventual face și în revista noastră.

„Un urbarialist” recomandă țăranilor noștri cu toată căldura, „să se intereseze din adins de afacerea de mare importanță pentru viitor și să nu lase ca oficialitatea să vină în situația de a se îngriji ea de daraverile lor, căci orișicât vor fi de binevoitoare organele oficiale, totuși nu vor putea vedea toate lipsele așa de bine, ca stăpânul, căci ochii stăpânului sunt mai ageri și mai binecuvântați.

De astădată nu mai e vorba de lăsat de azi pe mâne, căci legea impune imperativ alcătuirea societăților urbarialiste și nu e de a ne mângăia cu presupunerea, că cei de pe la comună și așa vor îngriji de izlauri. Societățile acestea trebuie înființate și, dacă noi nu le înființăm, ni le înființează alții, — dar în mâna primăriilor nu mai poate rămânea afacerea”.

Și încheie cum urmează:

„Așa dar să ne punem la lucru încă dela început și să nu ne lăsăm cu doara, — căci eu doara nu o ducem departe. Cei chemați să îngrijească de săvârșirea lucrărilor acestora și să nu le lase în mila Domnului, — căci și Hristos a zis: „Petre dă din mâni!” — „Rev. Ec.”

Redactor responsabil: Constantin Savu.

Anunț. Un tânăr din familie bună, absolvent de 3 sau 4 clase gimnaziale, reale sau civile află loc ca practicant la firma:

IOAN COMȘA & FIU,
Co. 1213. Săliște (Szélsztye).

Anunț.

În piața mică din Szászsebes, la loc de frunte și foarte frecventat se poate lua în chirie imediat un local de prăvălie în condiții favorabile, dela A (1209)

„Agricola” bancă populară
societate pe acții în Szászsebes

La agentura principală din Arad a băncii generale de asigurare Transsylvania se caută mai mulți agenți ambulanți. Ta. 1208

I CUTIE

(PI 301-100)

cu 200 hârtii de scrisori, de pânză, și plicuri cu căptușeală de hârtie satinată

3 COROAOANE

De vânzare la librăria și papetăria

PICHLER SANDOR

ARAD, piața Szabadság 1.

Wällischhof

în Maria-Enzersdorf lângă Viena.

Sanatoriu și stabiliment de hydrotherapie. Dietetica sistem Dr. Lahmann. Tratament individualizat. Prospecte prin direcțiune și medicul șef. **Dr. Marius Sturza.**

Go 548

NUMAI IN INTERESUL ACELOR FUMĂTORI

carl din considerare la sănătatea lor nu le pare rău să cheltuiască zilnic câte 1-2 fileri mai mult:

„Clubspecialité”

120 foite	20 fil.
70 ”	12 ”
1 cutie (100) tuburi	70 ”

La sfatul medicilor tuburile și foile sunt libere de bronz și culoare și neunsuroase (sunt libere de așanumitul „Ambré”), dar pe fiecare foită și tub se găsește presată marca de scutire și iscălitura fabricantului — „MONDIANO”.

DEPOZIT PRINCIPAL: In tutungeria reg. — ung. de specialități de tutun și țigări. —

VINURI

vechi și noi de vândut.

Adresați-vă cu toată încrederea la proprietarul de vii din Șiria (Világos) **Petru Benea**, căci Vă trimite numai vinuri bune, curate și pe lângă prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi: Vin alb 82 fil. — Rizling 86 fil. — Roșu 1 cor. — Siller 78 fil. — Carbenet 1-10

Vinuri noi: 64-66 fil.

Expediez la dorință în sticle și în cantitate mai mică vin.

Vinul să expedieză cu rambursă dela 50 litri în sus sub îngrijirea mea proprie.

Vase dau împrumut pe timp de două luni.

Pentru Calitatea vinului garantez.

Be 327 **Petru Benea**
propr. și neg. de vinuri
Világos (Arad m.)

Ochiuri de găină, bățături, întărituri, nijeluri, dispar în timp de 48 ore dacă folosești „CANNABIN”.

1 sticlă 1-40 cor.
3 sticle, porto plătit 3- ”

Se capătă la farmacia:

Dr. FLESCHE, Győr, XIII.

la 997

DIAMANT FERENCZ

electrician, magazin de candelabre Arad, str. Deák-Ferencz nr. 7. (Di 336-41).

Nagy Jenő,
specialist pentru dinți artificiali fără pod
CLUJ-KOLOZSVAR
(La capătul străzii Jókai, în casa proprie.)
Pune dinți și cu plătiri în rate favorabile,
Ordinează ziua întreagă.
(97-)

Bioglobin

Beutură excelentă și cu gust bun, care produce sânge. — Recomandată de medici contra boalei de anemie, lipsă de sânge, nervositate, reconvalescență.

Influințează producerea sângelui, întărind mușchii și nervii, dă apetit fără a avea ceva urmări neplăcute asupra stomacului sau la dinți.

Prețul unei sticle mari . . . Cor. 3-50
” ” mici . . . ” 2- ”

Se capătă în toate apotecele. — Depozitul principal la:

GUIDO FABRITIUS,
Fa 1047 apotecar în Sibiu.

A. Slepák, giuvaergiu și ceasornicar
Marosvásárhely, Széchenyi-tér 41. sz.

Mare asortiment în ceasuri de buzunar de aur, argint și nickel, în ceasuri de părete. Giuvaerice fine, cu brillante, obiecte de lux în argint și articole opăce. În atelierul meu se reparază ca nouă, lucrurile vechi, anume giuvaerice și ceasuri, pe lângă garanță.

Prețuri solide! — Serviciu prompt!

Noutăți de ghetete de toamnă.

Ghete de prima calitate, cu marca Salamander, pentru domni și doamne

Coroane 16-50 și 20-50.

Magazin special **WEINBERGER JANOS**
Ve 347-156 magazin de ghetete
ARAD TIMIȘOARA
bulev. Andrásy nr. 29 (Temesvár) Cetate-Beváros, Hunyadi-u. nr. 10.

IULIUS STEIGER
lăcătuș pentru zidiri și de lucrări de artă
SIBIU-NAGYSZEBEN, Reisper-gasse 16.

Aduce la cunoștința on. public din loc și din provincie, că atelierul său existent de 16 ani l-a amplificat cu St 1048

atelier de reparare p. cumpene.

Execută cumpene zecimale, centimale, — cu pod și cu balans, precum și reparări cu specialitate și precise, cu prețuri moderate.

Primește spre executare orice fel de lucrări în această branșă. —
:: Lucrări excelente, serviciu prompt și conștiințios. ::

(Si 4-40)

Unde se pot cumpăra cele mai bune și elegante ploiere? numai la fabrica de ploiere Gustav Schmidt, SIBIU Piața-mare în palatul Bodenkredit se pot afla noutățile cele mai moderne

Ent-tout-cas și ploiere

pentru dame și bărbați în executare perfectă și estetică, de calitatea cea mai bună cu prețurile cele mai ieftine.

Pălării pentru femei și pentru fete

mai ieftin se pot cumpăra dela

magazinul Fabricii de pălării

în **ARAD**, strada Forray, (Palatul cont. Hunyadi).

Prețuri fixe de fabrică!

Străformări moderne se execută prompt.

Ha 1136

Librăria „TRIBUNA”

ARAD, strada Deák-Ferencz Nr. 20.

Dr. Eraclie Sterian, Cum putem mări cantitatea de viață sau paradoxele longevității	1-50
Carmen Sylva, Aliunde — Cugetări în limba franceză	4—
H. G. Wels, Primii oameni din lună. Traducere	1—
C. Negruzzi, Viața și opera sa de E. Lovinescu	2—
N. N. Beldiceanu, Chilia dragostii	1-50
Al. Cazaban, Int e femeie și pisică	1-50
A. Fogazzaro, Misterul poetului. Roman tradus de D. Tomescu	1-80
Elena Farago, Copiilor	1-25
Const. A. Giulescu, Priveliști și amintiri	1-50
Bucura Dumbrava, Pandurul	3—
Natalia Negru, Mărturisiri. Nuvele	2—
50 figuri contemporane, Desenuri de Iser, text de P. Locusteanu	2-50
Rodica, „Culina” cea mai nouă carte de țucate	3—
Mircea C. Demetriad, Visul lui Ali. Poemă fantastică în 8 icoane	2—
N. Zaharia, Cugetători și literați străini, (Maupassant Shakespeare, Gorki etc.) Psihologia lui Hamlet	2-50
Doctorul F. Grünfeld, Viața sexuală	1—
V. Zaharia, Studii psihologice	1—
Mme Bernier, Povestea unei fetițe. Localizare de Candid Muslea	—30
M. Theodorian-Carada, Medaliiși pechete (plach te)	1-50
Victor Eftimiu, Cocosul negru	2-50
Alexandru Lupeanu, De vorbă cu sătenii, Gânduri și îndemnuri	—70
Dr. Ioan Lupas, Misiunea episcopilor Gher. Adamovici și I. Bob	1—
Dr. Ioan Lupas, Mitropolitul Andrei Șaguna. Monografie istorică	3—
Honoré de Balzac, O afacere întunecoasă	—60
Detlev Stern, Bulgaria sângerândă	—80
D. D. Pătrășcanu, Timotheiu Mucenicul	2—
E. Lovinescu, Aripa morței	1-80
Maria Cioban, Serisori către eleve	1—
Rudolphe Bringer, Spionii lui Napoleon	1—
Erdélyi (Aradi) Victor, Catarina Doamna noastră	5—
Guy de Maupassant, Bel Ami. Roman, traducere	1-20

Guy de Maupassant, O viață. Roman, trad. de Haralamb G. Lecca	1-20
Alphonse Daudet Jack, traducere de Haralamb G. Lecca	— 1-80
Max Nordau, Minciunile convenționale ale civilizației noastre	— 1-20
Sacher-Masoch, Hadaska, roman	— —60
Balzac, Eugenia Gandet. Roman, traducere de Ludovic Daus	— —90
Emile Zola, Tereza Raquin, traducere	— —60
Andersen, Grădina raiului și alte povestiri	— —60
B. Nemțeanu, O călătorie în lumea albinelor (pentru copii)	— —30
Duliu Zamfirescu, Lydda, Nuvele roman	— —60
M. Gorki, Scene din viața vagabonzilor	— —60
A. L. Ivela, Povestiri muzicale	— —30
E. Wi'denbruch, Invidia, traducere	— —30
Jules Verne, Ocolul pământului în 80 de zile, traducere	— 1-20
Ioan Al. Brătescu Voinești, Neamul Udreștilor, Schițe și nuvele	—30
Leon Tolstoi, Amintiri dela Sevastopol, scene din asediul dela 1854, 2 volume	— —60
Leon Tolstoi, Povestiri populare	— —30
Voltdire, Prințesa din Babilon	— —30
Quida, O frunză în vijelie	— —30
Pictari, Paivarinta, nuvele filandeze	— —30
Edgar Poe, Povestiri extraordinare	— —30
Carl Ewald, Icoane din viața animalelor și plantelor	— —30
M. Lungianu, La cruci, Icoane dela țară	— —30
Thomas Carlyle, Munea, s'neeritate, tăcere	— —30
St. O Iosif, Căntece	— —2—
D. Alessiu, Cultura legumelor	— —2-75
D. Alessiu, Cultura arborilor roditori	— —2-25
D. Alessiu, Creșterea pasărilor domestice	— —1-50
Ilustrate dela balul costumat (toate modele nouă) din Arad. bucată costă 20 fil, 1 serie de 15 bucăți Cor. 2 60 plus porto postal (colorate și matt)	
Cărți de rugăciuni dela 20 fil. până la Cor. 10	
Notise (carnete) dela 6 fileri în sus.	
Ilustrate, cu porturi naționale românești, cu familia domnitoare din România, engleze, brom etc. cu prețuri moderate.	
Cele mai moderne hârtii de scris în cutii dela 60 fil. în sus, în mappe dela 20 fileri în sus.	
Creioane, penițe, condeie, călămare, tampoane, cerneală, gummi-arabicum calitate bună și ieftine.	

De vânzare la Librăria „Tribuna” din Arad.

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 188.

Post sporocasa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare

societate pe acții în Sibiu — Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI” și PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII”.

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijloace: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiunile cele mai favorabile.

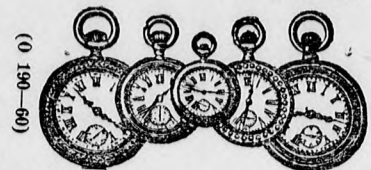
Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbății de încredere ai societății. — Prospekte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca sovizitori buni și cu legături — pot fi primite oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare” dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

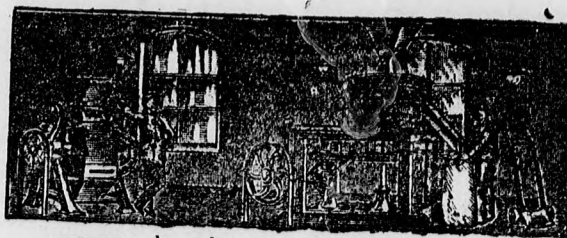
Cel interesat să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare” DIRECTIUNEA: SIBIU—NAGYSZEBEN (CASA „ALBINA”), AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD, BÉKÉS, CSANÁD, BIKOR, TISZ, TORONTÁL, CARAȘ-SEVERIN Arad str. Jozsefföherceg nr. 1 (lângă Banca „Victoria”).
(De 850—860) Telefon nr. 850

CAROL ORENDI junior,
orologier și aurar.
ATELIER DE REPARAT OROLOAGE ȘI BIJUTERII
NAGYVÁRAD, Teleki utca 24.

Reparaturi speciale de oroloage și bijuterii, pe lângă garanția. Atelier provăzut cu cele mai moderne mașini. Ține în depozit toate partile necesare existente de oroloage. Asigurarea oroloagelor și a sticlelor dela oroloage contra spargerii. Reparaturi de oroloage de precizie.
Prețuri ieftine. Lucrare esecelentă.

MOTOR- ÉS GÉPGYAR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST.

BIROU: VI. str. Podmaniczky
nrul 61.
TELEFON: 85-29.
FABRICA: V., str. Váci 86.
TELEFON: 175-16.

EXECUTĂ:
aranjamente, reparări și îngrijiri, MOTOARE cu benzină, oleu brut, absorbitoare de gaz și gaz în scopuri industriale și economice.

Reparări de mașini, forminare, cu autogen, lucrări de strungărit, transmisuni, aranjament pentru mori, pompe, mașini economice și aranjamente electrice, reparări de automobile, suluri pentru mașini, bazeuri pentru apă și orice lucrări în această branșă

DEPOZIT PERMANENT
DE AUTOMOBILE NOUI
ȘI UZATE

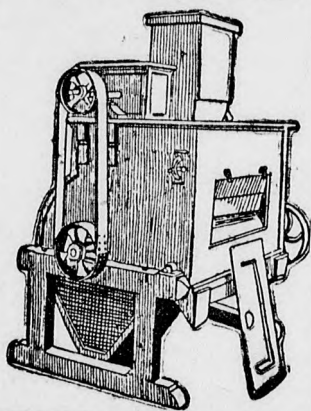
Mo 611

Kutsera István

Instalator de mori

SZABADKA,

Vesselényi-u. nr. 667.

Execută și instalează aranjamente complete de mori și fabrici în provincie. Face planuri singur ori după model, construiește mașini p. mori și p. fabrici struiește mașini p. mori și p. fabrici precum și clururi p. bucate, elevatori, curătoare, de arpăcași și site p. alcalii; străformea a, după plan propriu sau modele, prompt și conștițios, mori și fabrici. Magazin permanent de modele pentru lucrări de orice branșă. Planuri și prospecte gratis. Pentru comande în provincie merg la fața locului pe cheltuiala proprie.
Telefon 279 (Pu 843-39)

IDA GUGGENBERGER,
fotograf

MEDIAȘ (Medgyes), Marksplatz No 14.
Erzsébetváros — strada Elisabet No 14.

Pregătește fotografiile cele mai moderne, măriri de fotografii familiare, grupuri și tablouri după orice fotografie veche, cu prețurile cele mai ieftine. Execut cărți poștale cu fotografii, fotografii pe porțelan pe pietrii monumentale, după orice fotografii. Comandele din provincie execută prompt și conștițios.
(G 466)

SCHWALB ADOLF fia VILMOS

tinchigiu și mier.

BUDAPEST, VII. Varseny-u. 8.

(Colțul străzii Murányi)

Pregătește toffelul de lucrări de tinchigiu, articole pentru bucătărie și gospodărie, unelte pentru miere. Fabricate de specialitate: măsuri de litru din tinchea albă ori nickel, cane pentru olei, lack ori petrolu, faele, lămpi de carbid și alte articole tehnice.

Cassete pentru bani.
Catalog trimite gratuit și franco.

Mobile in toate stilurile * moderne
cea mai solidă executare

pe lângă garanția recomandă

EMIL PETRUȚIU

— fabrică de mobile —

— Telefon nr. 47 cu legătură în întreg comitatul. —

SIBIIU

Salzgasse n-rul 37.

Expoziție de mobilă zilnic deschisă, fără silă de cumpărare.

P 184-60

Plugul „JURENAK”

brevetat

mecanism simplu,
întrebuințare ușoară,
regulare ușoară,
cu aproape 50% ară mai mult,
” ” 30% reclamă mai puțină putere,
este cel mai perfect și este plugul viitorului,

Catalog de prețuri trimite cu plăcere:

(Ju 425)

„Jurenák” szab. ekegyár részvénytárs. Marosvásárhely.

Dacă suferi în dureri de stomac!

Fără durere în timpul cel mai scurt și cu siguranță, chiar și în cele mai neglijate cazuri, folosește

„LAXA” (purgativul de fiere) ^{A lui} SÁNDOR.

care curățește stomacul și intestinele de toate materiile nefolositoare care sunt lipite de ele și prin aceasta împiedică învierile și toate morburile ce ar proveni din aceste, ș. a.: durere de cap, sgârșiri, arsuri, apăsare de stomac, iritare de vomare, greață, răgâieli etc.

O sticlă costă 50 fil., 6 sticle deodată 250 fil., 12 sticle 5 coroane.

Efectul purgativ de fiere „LAXA” va fi permanentă dacă deodată cu ea folosim

„Regenolul” balsam de stomac ^{A lui} SÁNDOR

„REGENOLUL”, această esență de stomac vindecă orice soi de morburii de stomac și intestine precum și durerea de cap, curgerea (năpădirea) de sânge, curăță sângele și face apetit în gradul superlativ. În cazuri de colică și iritație de vomare în timpul cel mai scurt are efect.

O sticlă cu îndrumările de lipsă costă 120 fileri.

Originalul „LAXA” și „REGENOLUL” se poate afla la preparatorul original:

SÁNDOR ZOLTÁN
farmacist în Erdőszentgyörgy (Ardeal).

Fiecare sticlă e provăzută cu vigneta „INGERUL” la ce e de recomandat să fie cu atențiune!

(Sa 572—)

Dinte | Dinte | Dinte

Plombări din aur, amalgamie (aliaj) de platină, aur și arjint și din porțelan identic cu culoarea dintelui.

Coroane, poduri sau șiruri complete de dinți, fără pod, din aur, platină sau porțelan

Indepărtarea pietrei de dinți, înălbirea dinților, străformarea și repararea și-rurilor defectuoase de dinți.

Tragerea dinților

Praxa mea timp de șaptesprezece ani în ramul dantisticeii în care timp am lucrat ca asistent în Berlin, Lipsa, Bruxelles și Londra precum și în atelierul celor mai renumiți specialiști de dinți din America, apoi considerând că atelierul meu este provăzut cu cele mai perfecte instrumente moderne, oferă garanție suficientă că voi putea satisface pe deplin chiar și gusturilor celor mai rafinate.

Iulius Iacobi

tehnice dentist diplomat.

ARAD, piața Szabadság n-rul 4.

Intrarea prin str. Eötvös nr. 17.

Ia. 1207

Prăvălie nouă!

Szántó Mór és Tsa

magazin de haine pentru bărbați, băieți și copii

ARAD, palatul teatrului.

Sa 1708

PRĂVĂLIE NOUĂ!

Prețuri fixe:

Mare asortiment de
Noutăți de primăvară,
Haine ocazionale,
Haine pentru turiști și pentru sport,
Pardesiuri moderne, pantaloni și
haine pentru copii,
precum și surtuțe impermeabile de gumă.

PRĂVĂLIE NOUĂ!
Prețuri fixe:

Rugăm a ne cerceta saloanele noastre, fără obligamentul de cumpărare.

Prăvălie nouă!

TIPOGRAFIA „CONCORDIA” ARAD